

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Списък на използваните абривиатури и съкращения – 4стр.

Уводна част – 6 стр.

Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологично състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Драгоман- 7стр.

1.1. Обща характеристика, природни и културно-исторически забележителности на територията на община Драгоман – 8 стр.

1.1.1.Обща характеристика и селищна система на Община Драгоман – 8 стр.

1.1.2.Природни и културно-исторически забележителности на територията – 14стр.

1.2. Състояние, потребности и потенциали на развитие на икономиката на община Драгоман към 2020г. – 21 стр.

1.2.1. Икономическа характеристика – 21стр.

1.2.2. Земеделието и горското стопанство – 23 стр.

1.3. Състояние, потребности и потенциали за развитие на социалния капитал в община Драгоман – 23 стр.

1.3.1.Характеристики на елементите на социалния капитал- 28 стр.

1.3.2.Изводи за състоянието и потенциалите за развитие на социалния капитал –29стр.

1.4. Състояние, потребности и потенциали за развитие на инфраструктурата и опазването на околната среда – 31 стр.

Част II. Цели и приоритети за развитие на общината в периода 2021-2027 – 35 стр.

2.1. S W O T – анализ на територията и секторите за развитие на общината съгласно анализа на функционалните системи – 35 стр.

2.2.Основни параметри на регионалната политика и на общата селскостопанска политика на ЕС за периода 2021-2027г. – 40стр.

2.3.Обща стратегия за интегрирано развитие на община Драгоман за периода 2021 – 2027 г. – 44 стр.

Част III.Описание на комуникационната стратегия,, на партньорите и заинтересованите страни и форми на участие в подготовката и изпълнението на плана при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност – 46 стр.

3.1.Същност и концепция на комуникационната стратегия – 46 стр.

3.2.Планиране на комуникационната стратегия – 47 стр.

3.3.Изпълнение на процедурите на комуникационната стратегия – 50 стр.

3.3.1.Идентифициране на заинтересованите страни – 50 стр.

3.3.2.Инструменти на комуникационната стратегия – 51 стр.

Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини – приоритетни зони за развитие – 55 стр.

Част V. Програма за реализация на плана и описание на плана за интегрирано развитие – 57 стр.

5.1. Развитие на туризма на територията на община Драгоман в периода 2021-2027– 57 стр.

5.1.1. Общо положение – 57 стр.

5.1.2. Визия, мисия и стратегически цели – 58 стр.

5.1.3. Заключение – 63 стр.

Част VI. Мерки за ограничаване на изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

от бедствия – 65 стр.

6.1. Мерки за ограничаване на изменението на климата – 65 стр.

6.2. Мерки за адаптиране към климатичните промени – 66 стр.

Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана за интегрираното развитие – 68 стр.

Част VIII. Предварителна оценка, съгласно условията на член 32 от ЗРР – 70 стр.

Приложения –

1. Програма за реализация на ПИРО община Драгоман за периода 2021-2027 г. описание на предвидените мерки и дейности – стр.72

1.А. Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Драгоман за периода 2021-2027 г. – стр.80

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ	
БВП , ВЕИ	Брутен вътрешен продукт , Възобновяеми енергийни източници
В и К	Водоснабдяване и канализация
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ДБТ, ДВ	Дирекция „Бюро по труда“, Държавен вестник
ДГС, ДЛС	Държавно горско стопанство, Държавно ловно стопанство
ДМА, ДСП	Дълготрайни материални активи, Домашен социален патронаж
ЕВРОСТАТ	Европейска статистическа служба
ЕК, ЕС, ЕИО	Европейска комисия, Европейски съюз, Европейска икономическа общност
ЕСФ, ЕСИФ	Европейски социален фонд , Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗГ , ЗЗ , ЗТ	Закон за горите, Защитена зона, Защитена територия
ЗМСМА	Закон за местно самоуправление и местната администрация
ЗООС, ЗРР	Закон за опазване на околната среда, Закон за регионалното развитие
ЗТСУ, ЗУТ	Закон за териториално и селищно устройство, Закон за устройство на територия
ИЗП, ИКТ	Използвана земеделска площ, Информационни и комуникационни технологии
МЗХ, МСП	Министерство на земеделието и храните, Малки и средни предприятия
МОСВ, МИГ	Министерство на околната среда и водите, Местна инициативна група
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

МУ	Методически указания
НПО, НПРР	Неправителствена организация, Национален план за регионално развитие
НСИ, НСРР	Национален статистически институт, Национална стратегия регионално развитие
ОВОС	Оценка за въздействието върху околната среда
ОДЗ, ОСЗ	Областна дирекция „Земеделие” , Общинска служба „Земеделие”
ОП,ОПР, ОбС	Оперативна програма, Общински план за развитие , Общински съвет
ОСР, ОСтР	Областен съвет за развитие, Областна стратегия за развитие
ПМС	Постановление на министерския съвет
ОУП	Общински устройствен план
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПУДООС	Предприятие за управление на дейности по опазване на околната среда
ПУ, ПЧП	План за управление, Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
РПР, РСР	Регионален план за развитие, Регионален съвет за развитие
ТСБ, ТСУ	Териториално статистическо бюро, Териториално и селищно устройство
УДО, УО	Управление на дейностите с отпадъци, Управляващ орган Оперативна програма
SWOT	Силни страни, слаби страни, възможности, заплахи (анализ)
STEP -анализ	Анализ на социалните, технологически, икономически, политически фактори

УВОДНА ЧАСТ

Планът за интегрирано развитие (ПИР) на Общината, съгласно измененията и допълненията на Закона за регионалното развитие от м. март 2020 г. е част от общата система за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, установена със законодателните разпоредби и в рамките на регионалната политика на България. Съгласно тази политика:

План за интегрирано развитие на община Драгоман, област Софийска, за периода 2021-2027 г., определя съгласно подхода „Отгоре – Надолу“ средносрочните цели и приоритети за развитието на Общината в съответствие със стратегическите документи за развитие на нива „Национална стратегия за регионално развитие“ и „Интегрирана регионална стратегия за развитие на Югозападен район“, валидни за програмния период 2021 –2027г. ПИР на Община Драгоман е стратегически средносрочен документ, който има за цел постигането на устойчиво социално-икономическо развитие по смисъла на „Устойчиво развитие на регионите“ на база на местните потенциали и сравнителни предимства на природния, материалния и социалния капитали на територията.

За целта, ПИРО предлага устойчиви решения за обвързване в едно цяло както на усилията на местната администрация, така и тези на местната общност в техния общ стремеж за постигане на устойчиво социално –икономическо добруване на населението при спазване на ограничителните условия за опазване и поддържане на природната среда в Община Драгоман. ПИРО Драгоман 2021 –2027 е разработен в съответствие с Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 и Областните планове за развитие (2021-2027). В този смисъл разработката е в съответствие и хармонизация с принципите на регионалната и кохезионната политика на ЕС като отчита препоръките на основните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво на България. При разработването на ПИР за Община Драгоман 2021-2027 е възприет подходът за осигуряване на вътрешна (органична) връзка не само със стратегическите документи за регионално развитие на по-високите нива, но и на продължаващо влияние между досегашни разработки на местно ниво и ПИР за новия програмен период на местно развитие. Така, поради несъмнено доброто качество на миналия ОПР-Драгоман за 2021 –2027 г., в ПИР 2021 –2027 г. са приети за доразвиване следните характерни положителни страни на досегашните стратегически разработки за Община Драгоман, както следва: Промените в стратегическата рамка за периода 2021-2027 г. са заложили в Стратегия „Европа 2027“ и „Териториален дневен ред на ЕС - 2027“, както и в националните документи: Национална програма за развитие „България 2027“ и Националната програма за реформи.

- Стратегия „Европа 2027“

Стратегията „Европа 2027“ въвежда запомняща се формула за развитие през следващия планов период с еднозначни цели с количествени измерители. Съобразявайки се с тях и възможностите, България поема ангажменти, чрез Националната програма за реформи.

- Споразумение за партньорство 2021-2027г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Споразумението за партньорство 2021-2027 г., заедно с оперативните програми са стратегически документи, които задават приоритетите и целите за програмния период.

- Национална програма за развитие „България 2027“

Националната програма за развитие: България 2027 (НПР БГ2027) е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2027 г. В НПР БГ2027 са формулирани 5 приоритета, детайлизирани в Част 2.2.

- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022г.

Националната стратегия за регионално развитие е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. ПИР на общината интерпретира и отразява приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие по отношение на ключовите области на регионалното и местното развитие, свързани с повишаване на конкурентоспособността и заетостта, инфраструктурното развитие и достъпността, устойчивостта и социалното включване.

- Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025г.

Националната концепция за пространствено развитие дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория, като едновременно с това създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Тази концепция се конкретизира на територията на община Драгоман чрез Общия устройствен план на общината, разработван в момента.

- Регионална стратегия за развитие на Югозападен регион 2021-2027г.

В Регионалната стратегия за развитие са отчетени специфичните дългосрочни цели и приоритети за развитие на областите и общините в териториалния обхват на региона. В плана за интегрирано развитие на община се осъществява връзката между регионалния и местния стратегически контекст за развитие, чрез подходи „отдолу-нагоре” и „отгоре-надолу”.

Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната община

Понятието „устойчиво развитие на териториите (регионите) се използва обикновено за описване на социално-икономическото развитие на извънградските области, които се намират в неизгодно от гледна точка на конкурентоспособност положение по отношение на територия, услуги, знания и възможности. В селските райони, една дейност - земеделската е един от основните фактори за развитие, но неземеделските елементи постепенно придобиват все по-голямо значение. За да се осигури устойчиво развитие, чрез конкретни оперативни програми се осъществява структурна интервенция в подкрепа на земеделския бизнес, социалните общности и опазването на околната природна среда. Ключови думи по проблема са понятията за трите вида капитал в контекста на устойчивото развитие на селските райони: (1) природен

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

капитал; (2) материален капитал; (3) социален капитал. Природният капитал включва природните ресурси (земя, вода, въздух). Изискването за устойчивост на този вид капитал означава да се опазват екосистемите, така че жизнената среда на идните поколения да не се влошава. Материалният капитал включва материално-техническата и информационна база на икономиката като: инфраструктура; машини, съоръжения и сгради; форми на интелектуална собственост в бизнеса; и др. Социалният капитал се състои от човешкия капитал (хората с техните знания, умения и потребности), от формите на обединяване на общностите със социалните ценности и институции, от културните и морални ценности на хората.

1.1. Обща характеристика, природни и културно-исторически забележителности на територията на община Драгоман

1.1.1. Обща характеристика и селищна система на община Драгоман

Община ДРАГОМАН се намира непосредствено до западната граница на Република България. Административният център на общината е град Драгоман. Разположен е в малко високопланинско поле, в западната част на Софийската котловина, на около 36 км. западно от София и на 15 км. източно от Република Сърбия.

Средната надморска височина на град Драгоман е 722.40 метра. На областта Бурел е 765 мн. в. Най-ниската надморска височина в общината се намира при село Калотина, около 495 м. Най-ниската точка е нулата на рейката на река Нишава – 488.66 метра, а най-високата е връх Петровски кръст – 1206 м. Теренът, на който се намира и развива общината е карстов. Окаряването е почти повсеместно явление (Чепън, Три уши, Ждрелото на р. Нишава, Габерски камък и др), поради тази причина дъждовната повърхностна вода пропада в земните недра. Изворите и породилите се от тях потоци, поради вододелния характер на района се превръщат в притоци на двете най-големи реки течащи през общината – Габерска (Борелска) река и река Нишава.

Община Драгоман се състои от 34 населени места, като в границите ѝ се намира малката географска област Бурел. Тя обхваща 22 села, заключени между Алдомировско поле, Граово, Знеполе, реките Невлянска, Ежевица и Драгоманското блато. Населението на общината е концентрирано в общинския център Драгоман, а три от селата са с население над 250 жители. Общият брой на жителите е 5302, от които 3319 живеещи в град Драгоман. В последните години се наблюдава тенденция към нарастване броя на жителите за определени сезони, а именно: пролет-лято-есен. Сезонно пребиваващото население е предимно възрастно. Регионът е екологично съхранен.

Община Драгоман се явява важен транспортен възел с добре изградена инфраструктурна, обвързаност със столицата от една страна и със Сърбия от друга. Пресича се от международния път Е 80, който свързва Западна Европа с Близкия Изток.

Населените места в община Драгоман са 34, от които 1 град и 33 села. На територията на общината са обособени вилни зони в селата Цацаровци, Ялботина, Чеканец, Цръклевици, Круша, Дреатин, Драгоил, Калотина, Чепърлянци, Летница. Административен център на общината е град Драгоман. Обособени са 33 села – Беренде, Беренде извор, Василевци, Вишан, Владиславци, Габер, Големо Малово, Горно село, Грълска падина, Долна Невля, Долно ново село, Драгоил, Дреатин, Калотина, Камбелевици, Круша, Летница, Липинци, Мало Малово,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Начево, Неделище, Несла, Ново Бърдо, Прекръсте, Раяновци, Табан, Цацаровци, Цръклевици, Чеканец, Чепърлянци, Чорул, Чуковезер, Ялботина. Около 75% от територията на общината е заета от селища с малък демографски потенциал. Там се наблюдава подчертана тенденция към депопулация. В периода между последните две преброявания (2001 и 2011 г.), жителите на общината намаляват с 1 270 д., формиращи отрицателен прираст от 19,1% - от 6 632 д. към 01.03.2001 г., на 5 362 д. към 01.02.2011 г. Посочената относителна стойност за периода, е по-неблагоприятна от средната за страната (-7,1%), за района от ниво 2 (+1,5%/) и за областта (-9,4%). В резултат на продължаващата негативна тенденция в динамиката на населението, в периода между последното преброяване и последните данни за протичащите демографски процеси (31.12.2016 г.), населението на общината намалява с 446 д., или с 8,3%, като отчетената стойност е по-ниска от средната за България (9,1‰), за Югозападен район (9,5‰) и за област София (8,7‰). Броят на смъртността в общината варира между 105 и 164, отчетени съответно през 2004 г. и 2016 г. Смъртността в община Драгоман през 2016 г. съставляват 3,8% от смъртността на областно ниво и отреждат на общината 10-то място по брой смъртност сред 22-те общини в област София. Коефициентът на смъртност на населението на местно ниво през 2016 г. е 32,8‰, като посочената стойност е по-висока от средната за страната (15,1‰), за Югозападен район (13,5‰) област София (18,1‰). Съществен фактор за този проблем е липса за болнични заведения в общината - най-близката болница се намира на 21 км (в едната посока). Естественят прираст на населението на община Драгоман се отличава с отрицателна стойност. Най-неблагоприятна стойност на показателя е отчетена през 2016 г., когато прирастът на населението е -139 д. (при 25 живородени и 164 починали). Коефициентът на естествен прираст на населението на местно ниво през 2016 г. (-27,8‰) се отличава с по-неблагоприятна стойност от тази за страната (-6,0‰), за района от ниво 2 (4,0‰) и за областта (-9,4‰). Механичният прираст на населението се характеризира с отрицателна стойност. Най-неблагоприятна стойност на прираста е отчетена през 2000 г. (-86 д.), а най-висока положителна – през 2015 г. (86 д.). Към 31.12.2016 г. най-голям дял във възрастовата структура на населението на местно ниво формират лицата на 65-69 години – 9,1%, които се равняват на 447 д. Лицата на възраст 0-4 години са 130 д., или 2,6 % от жителите на общината. Анализираните особености на възрастовата структура на населението разкриват влошената демографска ситуация в голяма част от населените места в общината. По данни от последното преброяване, на територията на 23 населени места в община Драгоман няма лица на възраст между 0 и 14 години. Твърде малък е броя на деца за ясли и съответно се застраша функционирането на единствената такава в цялата община. По време на последното преброяване, най-голям дял от лицата отговорили на въпроса за своята етническа принадлежност са се самоопределили към българската етническа група – 99,6% (4 496 д.). Лицата, самоопределили се към ромската етническа група заемат дял от едва 0,2% (9 д.) от отговорилите. Най-голям дял в конфесионалната структура на населението на община Драгоман към 01.02.2011 г., заемат лицата, изповядващи източноправославно вероизповедание – 93,0% (3 374 д.) от получените отговори. Следващо място заемат лицата, които не се самоопределят – 4,2% (152 д.). Водещо място в образователната структура на населението на седем и повече навършени години към 01.02.2011 г. в общината, заемат лицата със завършено средно образование – 45,0% (2 313 д.), следвани от лицата с основно образование – 34,2% (1 756 д.). Към 01.02.2011 г. съотношението между грамотните и неграмотните лица на девет и повече навършени години в общината

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

е 99,9% : 0,1% (най-нисък дял на неграмотните лица сред 22-те общини в област София). Отчетеният дял на неграмотните на местно ниво, е по-нисък от средния за област София (1,3%) и за България (1,7%).

Население и демографско развитие на населението на Община Драгоман към 15.06.2020 г. по данни на ГД „ГРАО” е 4 583 жители по постоянен адрес.

Населено място	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен и настоящ адрес
гр.Драгоман	3264	3156	2755
с. Беренде	12	21	9
с. Беренде извор	16	24	8
с. Василовци	39	91	33
с. Вашан	18	42	15
с. Владиславци	15	74	6
с. Габер	478	527	399
с. Големо Малово	105	167	84
с. Горно село	6	17	5
с. Грълска падина	6	11	5
с. Долна Невля	1	1	0
с. Долно Ново село	1	17	1
с. Драгоил	28	93	21
с. Дреатин	3	4	2
с. Калотина	234	240	147
с. Камбелевци	4	7	3
с. Круша	15	47	10
с. Летница	11	27	10
с. Липинци	0	2	0
с. Мало Малово	27	91	15
с. Начево	2	6	2
с. Несла	61	87	49
с. Ново Бърдо	21	38	19
с. Прекръсте	19	55	16
с. Раяновци	22	49	18
с. Табан	7	29	2

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

с. Цацаровци	90	134	76
с. Цръклевици	22	55	18
с. Чеканец	6	11	5
с. Чепърлинци	4	7	2
с. Чорул	16	29	14
с. Чуковезер	7	31	4
с. Ялботина	23	59	20
Всичко за общината	4583	5245	3773

По данни на ГРАО към 15.12.2018г. населението на община Драгоман по постоянен адрес е 4 658 души, при 4 784 за 2017 година.

Таблица на населението по настоящ адрес, възраст и пол - област СОФИЙСКА, община ДРАГОМАН (ползват се само адресите, включени в изборителни секции)

дата 27.01.2020

Таблица на населението по настоящ адрес, възраст и пол - област СОФИЙСКА, община ДРАГОМАН (ползват се само адресите, включени в изборителни секции)

! настоящ адрес-нас.място !	Общо !	Мъже !	Жени !	под 7 !	от 7 до 13 !	от 14 до 17 !	от 18 до 60 !	от 18 до 63 !	над 61 !	над 64 !
! !	! !	! !	! !	! !	! !	! !	Жени !	Мъже !	Жени !	Мъже !
!С.БЕРЕНДЕ !	16!	9!	7!	0!	0!	0!	2!	2!	5!	7!
!С.БЕРЕНДЕ ИЗВОР !	20!	10!	10!	0!	0!	0!	0!	2!	10!	8!
!С.ВАСИЛОВЦИ !	67!	30!	37!	0!	1!	1!	13!	16!	24!	12!
!С.ВИШАН !	32!	16!	16!	0!	0!	0!	2!	5!	14!	11!
!С.ВЛАДИСЛАВЦИ !	52!	23!	29!	0!	0!	0!	6!	5!	23!	18!
!С.ГАВЕР !	489!	233!	256!	17!	20!	15!	128!	148!	100!	61!
!С.ГОЛЕМО МАЛОВО !	126!	57!	69!	5!	4!	2!	24!	32!	35!	24!
!С.ГОРНО СЕЛО !	19!	8!	11!	1!	2!	0!	1!	3!	9!	3!
!С.ГРЪЛСКА ПАДИНА !	12!	4!	8!	0!	0!	0!	2!	3!	6!	1!
!С.ДОЛНО НОВО СЕЛО !	19!	12!	7!	0!	0!	0!	3!	4!	4!	8!
!С.ДРАГОИЛ !	63!	33!	30!	2!	0!	0!	14!	16!	15!	16!
!ГР. ДРАГОМАН !	3068!	1478!	1590!	131!	179!	105!	855!	964!	522!	312!
!С.ДРЕАТИН !	4!	3!	1!	0!	0!	0!	0!	1!	1!	2!
!С.КАЛОТИНА !	229!	106!	123!	5!	12!	2!	47!	59!	64!	40!
!С.КАМБЕЛЕВЦИ !	4!	3!	1!	0!	0!	1!	1!	0!	0!	2!
!С.КРУША !	40!	25!	15!	1!	0!	1!	5!	9!	10!	14!
!С.ЛЕТНИЦА !	17!	7!	10!	0!	2!	0!	1!	3!	7!	4!
!С.ЛИПИНИЦИ !	2!	1!	1!	0!	0!	0!	0!	0!	1!	1!
!С.МАЛО МАЛОВО !	62!	34!	28!	3!	1!	0!	12!	19!	14!	13!
!С.НАЧЕВО !	5!	3!	2!	0!	0!	0!	0!	1!	2!	2!
!С.НЕСЛА !	93!	51!	42!	1!	2!	0!	14!	33!	27!	16!
!С.НОВО БЪРДО !	29!	8!	21!	0!	0!	0!	13!	4!	8!	4!
!С.ПРЕКРЪСТЕ !	55!	32!	23!	2!	0!	0!	6!	12!	17!	18!

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

! С. РАЯНОВЦИ	!	30!	14!	16!	1!	0!	0!	3!	7!	13!	6!
! С. ТАВАН	!	12!	8!	4!	0!	0!	0!	0!	1!	4!	7!
! С. ЦАЦАРОВЦИ	!	98!	47!	51!	3!	4!	1!	13!	22!	36!	19!
! С. ЦРЪКЛЕВЦИ	!	38!	15!	23!	0!	0!	0!	7!	9!	16!	6!
! С. ЧЕКАНЕЦ	!	10!	3!	7!	0!	0!	0!	1!	2!	6!	1!
! С. ЧЕПЪРЛИНЦИ	!	7!	4!	3!	0!	0!	0!	0!	0!	3!	4!
! С. ЧОРУЛ	!	23!	16!	7!	0!	0!	0!	4!	12!	3!	4!
! С. ЧУКОВЕЗЕР	!	14!	8!	6!	0!	0!	0!	2!	3!	4!	5!
! С. ЯЛБОТИНА	!	41!	20!	21!	0!	0!	0!	4!	6!	17!	14!
! Общо	!	4796!	2321!	2475!	172!	227!	128!	1183!	1403!	1020!	663!

Разпределението на населението по настоящ адрес на община Драгоман по пол

Основният демографски проблем в общината остава високото ниво на смъртност. Високите нива на смъртност се определят от ниския стандарт на живот, влошаването на здравното обслужване, застаряването на населението, което е характерно за страната и района. Повисоката средна продължителност на живота, съчетана с изселване на хора в активна възраст, води до акумулиране на население в горните възрастови групи, което по логичен път повишава общата смъртност. Смъртността нараства всяка година, като: 2017г. починалите лица са: 80, 2018 – 86, 2019 - 96.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Раждаемостта зависи от много фактори като стандарт на живота, качество на здравните услуги, брачност, ниво на образование, промяна в репродуктивното мислене и тенденцията младите хора да искат в по-късен период от живота си да имат деца, по-големи изисквания към брачния партньор и др. Раждаемостта спада, като през 2019 г. са се родили само 18 деца с постоянен адрес в община Драгоман и по населени места.

РОДЕНИ В ГР. ДРАГОМАН И ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА

НАСЕЛЕНО МЯСТО	общо	момичета	момчета
гр. Драгоман	18	8	10
с. Габер	2	1	1
с. Калотина	1	0	1
с. Цацаровци	1	0	1
с. Драгоил	1	0	1

Поради малко по-ниските стойности на раждаемост в сравнение със смъртността, естественият прираст за община Драгоман е с отрицателни стойности. Голямата пречка пред икономическия растеж за периода ще бъде значителното свиване на населението като цяло, както и конкретно на тези в трудоспособна възраст. Въпреки че коефициентите на демографска зависимост в района остават почти непроменени в дългосрочен план, номинално населението във всички възрастови групи ще се свива чувствително. Освен намаляване на населението, прогнозата е значителни изменения в структурата на населението, ще има по-малко лица в трудоспособна възраст, които ще издържат останалата част от населението. Абсолютния и относителен дял на населението на възраст над 65 ще нараства. Очакванията са до 2035 г. този процент да е около 21.0 %. Което пък ще постави под въпрос устойчивостта на осигурителната система: от едната страна ще има много получаващи, а от другата-все по-намаляващ брой работещи, т.е. внасящи осигуровки и данъци. Застаряването на населението ще увеличава грижата за старите хора, а незадоволителните условия и недостатъчният капацитет на държавните старчески домове ще наложат нуждата от създаването на по-добре поддържани частни старчески домове. Влошаването на възрастовата структура на населението ще рефлектира и върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот. Застаряващото население ще постави натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи. Поради намаляване на жените в детеродна възраст ще намалява и раждаемостта в абсолютни стойности. Населението до 14 годишна възраст в периода 2027 –2035 г. ще намалява, което ще доведе до намаляване броя на учениците в сферата на образованието. Неравномерно ще бъде разпределението на населението по общини и по отделни селища. Продължаващото поляризационно демографско развитие на Югозападния район ще създава затруднения в бъдещото пространствено планиране на района, отделните области и общини. В пряка връзка

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

с възрастовата структура е трудоспособният контингент на общината, който включва лицата от начална до пределна трудова възраст. Трудоспособният контингент в общината показва нисък дял на лицата в под трудоспособна възраст, по-висок дял на лицата в над трудоспособна възраст, прогресивно намаляване на населението в трудоспособна възраст, което се дължи на по-ниската раждаемост в сравнение със смъртността, а това води до натрупване на население във високите възрасти, което от своя страна представлява заплаха за бъдещото формиране на трудоспособния контингент.

Основните изводи за 2018 г. показват повишаване на коефициентите на заетост сред най-активното население между 15 и 64 годишна възраст. Заетостта нараства с 8.7 процентни пункта за периода 2011-2018г. Безработицата в общината се приближава до рекордно ниските нива от 2008 г. Високата безработица, която се появява оказва отрицателно влияние върху икономиката и поражда сериозни социални проблеми. Тя влияе директно върху бедността и социалното изключване.

В периода 2000-2016 г. броят на живородените деца на територията на общината варира между 23 и 46, отчетени съответно през 2012 г. и 2011 г. Броят на живородените през последната 2016 г. (25) формира 1,2% от живородените деца в областта и отрежда на община Драгоман 16-то място сред 22-те общини в област София. Коефициентът на раждаемост на населението в общината през 2016 г. е 5,0‰, Безработица в община Драгоман към 31.12.2018г. е 3,1%. В сравнение с миналия период е намаляла с 4 десети. Общо регистрираните безработни лица са 80. От тях 3 бр. лица с намалена трудоспособност, 2 лица с висше образование, от 20-24 год. – 4 лица, от 25-29 год. – 3 лица/в това число 3 жени/, от 30-34 год. – 8 лица/ в това число 8 жени/, от 35-39 год. – 8 лица/ в това число 6 жени/, от 40-44 год. – 11 лица/ в това число 7 жени/, от 45-49 год. – 20 лица/ в това число 10 жени/, от 50-54 год. – 13 лица/в това число 7 жени/, над 55 год. – 13 лица, със средно образование – 59 лица и основни и по-ниско – 19 лица. Изводът от тази статистика е, че хората с по-ниско образование и по-голяма възраст по-трудно намират реализация на трудовия пазар. Свободни работни места има в общината, но условията на труд и заплащането не са добри, които факти правят невъзможно заемането на тези места. Въпреки откриването на рубрика „Възможност за работа“ на сайта на общината, качването на сайта на свободните работни места, подадени ни от Бюрото по труда и съдействието на общинска администрация на потенциалните работодатели все още има липса на кадри на определени позиции в различните предприятия на нашата територия.

1.1.2. Природни и културно-исторически забележителности на територията

Община Драгоман е разположена на площ от 323 794 м² в Югозападна България и граничи със следните общини: на север с община Годеч, на изток с община Сливница, на юг с община Трън и на запад с Република Сърбия.

Като част от планинска България, Драгоманският район има характерния ѝ климат. Средната годишна температура на въздуха е около 8 градуса по Целзий. За това спомагат оголените пространства на карстовия терен, които през зимата изстудяват, а през лятото не спират теченията от почти постоянно духащите ветрове.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Налице са четири съществени екологични проблема породени от различно естество, но застрашаващи екологичното равновесие в общината:

- отпадните води от канализационната система на гр. Драгоман се заустват в Драгоманското блото, което е „дом“ на множество уникални видове. Съответно изграждането на пречиствателна станция за отпадни води е ключово за екологичното развитие на общината;
- община Драгоман има рекултивирано общинско депо за битови отпадъци, което подобрява екологичното състояние на общината, и към момента всички отпадъци се извозват до депо Богъовци. На моменти се образуват нерегламентирани сметища от битови и строителни отпадъци на територията на общината, но Община Драгоман предприема незабавни мерки за тяхното отстраняване.
- съществува добре развита минна дейност, която представлява 2.00% от общата площ на общината и попада в землищата на селата Владиславци, Габер, Начево, Неделище, Несла, Цацаровци и Ялботина. Дейността ѝ компрометира основни водоизточници на гр. Драгоман и с. Габер, както и река Габерска поради близостта на изкопните дейности. Концесионния период на всички мини изтича в прогнозното действие на ОУПО и е необходимо да се предприемат мерки за рекултивация.
- общината има едно свлачище образувано от изкопните дейности в находище "Бели Брег", което е необходимо да се укрепи заедно с рекултивацията на мините.

Пространствена характеристика

Общината е ясно изявена оста „изток-запад“ и националното ѝ значение, що се отнася до автомобилен и железопътен транспорт, комуникационен и дори авиационно-комуникационен. Опорни точки на общината са ГКПП „Калотина“, гр. Драгоман и връзката им със Софийския околовръстен път и самата София. Тези регионални особености създават комуникационен дисбаланс на територията на общината. Налице е една основна първокласна артерия и три третокласни отклонения и множество „тупикови“ връзки в 1/5 от землищата от общината. В допълнение в почти половината от землищата в общината (16 от общо 34) се наблюдават фрагментирани урбанистични структури обособени от сложни релефни дадености, които възпрепятстват ефективното функциониране на селищните системи.

Факторът „сложен релеф“ в северните, западните и югозападните части от общината създава пречка и пред система труд. Почти 1/3-та от площта на общината се заема от необработваеми земи, които е трудно или невъзможно да се обработват. На второ място, въпреки благоприятните климатични условия, ориентацията на ветровете е изток-запад и това налага разполагането на производствените територии северно или южно от населените места, но в 1/5-та от землищата това е невъзможно поради наличието на вече изградени обекти източно или западно от тях. Намалването на населението и релефните дадености създават и още един проблем свързан с наличие на множество вилни зони в изключително слабо населени райони, които не се използват, а достъпа до тях е затруднен, инфраструктурната обезпеченост е основно от електричество.

Почви

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Почвената покривка е разнообразна. Най-типични почви са смолниците, които са богати на хумус. Върху ниските речни тераси са развити алувиално – ливадните и алувиално – блатните почви. Над тях по ниските планински стъпала ливадно – канелените почви, а по билните заравнености и планински склонове – деградирани кафяви и канелени горски почви. В цялата област е развита почвената ерозия, поради което на много места почвите са измити и пейзажът навява униние с образувалите се урви, сипеи, срутища и суходолия.

Води

- Река Бурелска води началото си от потоците и кладенчетата около с. Брусник. Получава води от Озарановска река, Радуловска река, Бахалино – Камбелевска река, която събира водите от чешмите и кладенците в с. Ярловци и с. Чуковезер, Чорулски поток, извора при “Банята” и река Калугерица при село Несла, които са десни притоци и рекичката Мала Раковица, барите от село Цацаровци, Чеканска река, Новоселска река – най-голям приток и Невлянска рекичка като леви притоци.
- Река Нишава е най-голямата река в община Драгоман. Началото ѝ започва от югоизточния склон на връх Ком. Речните ѝ води в отминали геоложки времена са издълбали в планинската гръд красиво ждрело дълго 12 км., между селата Разбоище и Калотина. В тази част реката е бавна, тиха и пълноводна при валежи и топене на снеговете. Бавна е поради многото меандри и малката денивелация. Десни притоци са Станянската река – понор, вливаща се до Разбоишкия манастир, Чепърлянската рекичка, пресъхваща лете и потока от карстовия извор над село Беренде извор. Леви притоци са р. Дракул, вливаща се до Разбоище и пресъхваща през лятото, р. Ежовица, вливаща се при село Калотина с нейния приток р. Летница, също пресъхваща лятно време.

Флора

За цялата територия на общината е характерна растителност, принадлежаща към Балканската флористична провинция на Европейската широколистна горска област. Тук намират убежище голям брой ендемити и реликти с научно значение. Преобладаващи са широколистни горски формации от Космат дъб (*Quercus pubescens*), Виргилиев дъб (*Q. Wirgiliana*), Благун (*Q. Frainetto*), Полски бряст *Ulmus campestris*, Полски клен (*Acer campestris*), Мъждрян (*Acer tataricum*) и др.

В храстовите синузии като доминанти в отделни микрогрупировки участват видовете Обикновен глог (*Crataegus monogina*), Трънка (*Prunus spinosa*), Шипка *Rosa canina*, Повет (*Clematis* sp.), Леска (*Corilus colurna*), Обикновен явор (*Acer pseudoplatanus*), Бук (*Fagus silvatica*), Ела (*Abies alba*), Смърч (*Picea abies*), Черен бор (*Pinus nigra*), Бял бор (*P. silvestris*) и др.

Тревната покривка е най-разнообразна: цветя, билки и гъби. Наред с познатите билки и цветя, тук се срещат и по-редките видове, някои дори включени в „Червената книга” на България.

Най-интересни за науката са „Чепън” и местността „Блатото” в подножието му.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- Видове, срещани в Местността „Блатото”: Прешленолистен надводник (*Elatine alsinastrum*), Обикновена мехурка (*Utricularia vulgaris*), Хипурус (*Hippuris vulgaris*), Блатна перуника (*Iris pseudacorus*), Шахматовидна ведрица (*Fritillaria meleagroides*), Ниска теменуга (*Viola pumilla*), Водолуб (*Butomus umbellatus*), Блатно кокиче (*Leucorum aestivum*), Остра острица (*Carex acuta*), Блатна орхидея (*Orchis laxiflora*), Бърдун (*Asphodelus albus*).
- Видове, срещани в местността „Чепън”: Урумово лале (*Tulipa urumoffii*), Сръбското звънче (*Edraihthus serbicus*), Вилмотиановия клин (*Astragalus wilmottianus*), Българска мишовка (*Minuartia bulgarica*), Люляк (*Syringa vulgaris*), Нисък бадем (*Amigdalus nana*), Див божур (*Paeonia peregrina*), Теснолистен божур (*Amigdalus tenuifolium*), Горицвет (*Adonis vernalis*), Дебелец (*Semprevivum sp.*), Горска съсънка (*Anemone silvestris*).

Фауна

В зоографски аспект фауната на района е от Палеарктичен тип и по-конкретно от видове, предимно на умерените географски ширини като се срещат и видове с южно разпространение за Европа, т.е с ареали Средиземноморската област на Палеарктика – т. нар. средиземноморски видове. Като характерни за гръбначната фауна на региона и включени в Червената книга на България, могат да се посочат таксоните:

- Земноводни – Алпийски тритон (*Triturus alpestris*), Зелена крастава жаба (*Bufo viridis*), Обикновена чесновница (*Pelobates fuscus*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*);
- Влечуги – Смок мишкар (*Elaphe longissima*), Усойница (*Vipera berus*), Жълтоуха водна змия (*Natrix natrix*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Остромуцунеста усойница (*Vipera ursine*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипобедрена и Шипоопашата костенурка (*Testudo graeca*, *Tetudo hermanni*);
- Птици – в района са установени 181 вида птици. Най-много птици се срещат по време на прелет и особено през време на пролетната миграция. Тогава в района са наблюдавани още 91 вида, представени от: Черен и Бял щъркел (*Ciconia nigra*, *Ciconia ciconia*), Ибис (*Plegadis falcinellus*), Лиска (*Fulica atra*), Дъждосвирец (*Eudromias morinellus*), Шаварче (*Cettia cetti*), Ливаден и Воден дърдавец (*Crex crex*, *Rallus aquaticus*), Зеленонога водна кокошка (*Galinula chloropus*), Пъструшка (*Porzana porzana*), Черноврат гмурец (*Podiceps cristatus*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Голям и Малък ястреб (*Accipiter gentilis*, *Accipiter nisus*), Ливаден и Тръстиков блатар (*Circus pygargus*, *Circus aeruginosus*), Обикновен и Белоопашат мишелов (*Buteo buteo*, *Buteo rufinus*), Керкенез (*Falco tinnunculus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Забулена сова (*Tyto alba*), Бухали (*Bubo bubo*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*) и др.
- Бозайници – Вълк (*Canis lupus*), Лисица (*Vulpes vulpes*), Дива свиня (*Sus scrofa*), Сърна (*Capreolus capreolus*), Видра (*Lutra lutra*), Язовец (*Meles meles*), Златка (*Martes martes*), Дългопръст нощник (*Miotis capaccinii*) и др.

Природни обекти

- Пещерата “Темната дупка”, намираща се в близост до село Липинци и на около половин километър от махала “Бачийще” над с. Беренде извор. Дълга е 425м. И е осеяна с разнообразна пещерна украса – сталактити, сталагмити, прегради, езерца и ванички, пещерни бисери, каменни лилии и други характерни образувания. Тя е обявена за природна забележителност със заповед № 2810 /10. 10. 1962г. на ГУГ при Министерски съвет.
- Входът на пещерата се намира на дъното на голям по размери въртоп. След входа се намира огромно срутище от едри скални късове, срутени от тавана и спускайки се надолу по наклонения под с глина. Тази част от пещерата е с бедна украса, поради разрушителното действие на мразоизветрителните процеси. Под срутището е началото на главната гарлерия. Интересното в тази част е малкият архаичен поток, който изниква ненадейно в дясната страна на галерията. По протежението ѝ са оформени няколко различни по размери и площ залички и странични галерийки. Потокът, слизайки все надолу по главната галерия, облива всичко наоколо с жълтеникава синтрова кора, образувайки прагчета и малки езерца със синьо-зелена вода, която на места е и дълбока. На много места върху водната повърхност се оглеждат кристални образувания - каменни кактуси, завеси и водопади. Предполага се, че тази подземна рекичка тече цял километър под земята, за да излезе като карстов извор над с. Беренде извор, което получава името си от него.
- В пещерата е установена една от най-богатите пещерни фауни. Типичните пещерни животни са триглобионтите. На места може да се види и прилепен тор, но в много малки количества, което говори, че прилепите са малко на брой. При входа на пещерата се намират и вкаменелости - миди и насекоми.
- Скален мост „Дупник” – карстово образувание, намиращо се високо във варовиковите скали, западно от с. Беренде. Отворът на този мост е с размери 4-5 метра.
- Вековни дървета – около с. Беренде се намират по – голяма част от тях, като най – впечатляващото е с обиколка на дънера около 8м.
- Варовиковото възвишение Чепън – естествена ботаническа градина на открито. Там е уникалното находище на Урумово лале (*Tulipa urumoffii*) и много други растителни видове, които са български и балкански ендемити.
- Драгоманското блато – единственото в България с карстов произход, което му придава особено природозащитно значение. Заедно с влажните ливади от град Драгоман до с. Църклеви, то е обявено за Орнитологично важно място. То и областта “Чепън” са определени за представително местообитание от европейско значение за опазване на биологичното разнообразие (програма CORINE Biotopes).
- Малките пещери по южния склон на Чепън. Най дългата, от които е 34,5м. при денивелация +7м.
- Изключително ценните природни обекти определят голямата стойност на района в национален мащаб. Високите скални откоси по окарстения терен, карстови форми и образувания привличат вниманието на алпинисти, делтапланеристи и пещерняци, а неизследваните терени - на археолози и ботаници. Красивият пейзаж и почти недокосната природа дават предпоставки на общината да се превърне в един привлекателен кът за планински туризъм.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Културно-историческо наследство

Общината разполага с добре развита мрежа от културни и религиозни обекти в ключови населени места като гр. Драгоман и селата Габер, Калотина и Ялботина. Изключително голям брой на православни храмове разположени в 13 населени места (или 1/3-та от общо 34 землища). Липсата на етнически и религиозни различия предполага добра приемственост на културните дадености за туристическите потоци. Но с изключение на манастирите, недвижимите културни ценности не са експонирани и социализирани, поради което не носят и съответните приходи в общината от туристическа дейност.

Материалното и културно-историческо наследство на Драгоманския регион може да се обособи в няколко периода в зависимост от историческата епоха и събития:

А./ Тракийски период- включва периода от второто хилядолетие пр.н.е. до първи век преди новата ера. Данни за цивилизовано население по тези земи съществуват от III в. пр. н. е., периодът през който са се заселили медите - племе, вероятно от келтски произход. Останки от тракийска култура се срещат и до днес в селата Чуковезер, Бахалин, Габер, Несла, Владиславци, Големо Малово, Мало Малово и Драгоил. Почти навсякъде в райно се намират парчета от стари тухли, глинени съдове, следи от стари сгради. От това време е и едно от редките по нашите земи ритуални съоръжения – светилището на Сабазий на връх „Петровски кръст“ на Чепън планина. Тук е намерен жертвеник с надпис, според който на бог Сабазий се прави посвещение от Аврелий Местрианос. В него са се извършвали жертвоприношения за победи във войните, за плодородие и здраве. Светилището е използвано и от славяните, и от прабългарите, а още по-късно и от нашите деди по време на османското робство.

Б./ Римски период – включва времето от първи век пр.н.е. до шести и първата половина на седми век от новата ера.

Възникването и развитието на Драгоман е свързано с този период и най-вече с т.н. „Виа милитарис“ (Военен път) или Траянов път. Целият римски път е маркиран с „милиарни колони“, които обозначават разстоянията между отделните градове. Следи от този период има на много места в района, където са открити камъни с латински надписи. Това са каменни колони с обозначение на разстоянията между отделните градове, станции и други населени пунктове. Една римска миля се равнява на 1478 метра. Такива две колони са открити в местността „Дервен“, намираща се на 6-7 км западно от Драгоман. Първата колона е поставена през 244-247 година, а втората- между 361-362 година, вероятно при поправка на пътя. В подножието на колоните са намерени парчета от глинени съдове, шлага от изгорели стъкла, както и парчета от стъкла, вероятно от прозорци. Предполага се, че на това място е имало сграда, вероятно самата станция „Мелдия“, която е била опожарена от нашественици или от непредвиден пожар. Наред с това, доказателства за съществуването на тракийската станция „Мелдия“ са и записките на древните автори Тукидит и Лион Касий, французинът Марсили, рицарят Роберт дьо Клари, Бертрандон де ла Брокниер и други, минали по Траяновия път през средните векове. За този период са характерни находките на редица землища – в селата Несла, Владиславци и др., както и останките от римско градище над пещерата при ждрелото на „Габерски камък“. Тук е намерен жертвеник с бронзова статуя, който сега се пази в Археологическия музей в София /инв. № 475/.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

В./ Средновековен период – обхваща периода VIII в. от н. е. до началото на XV в. от н. е.

Територията на сегашната община влиза в пределите на българската държава по времето на хан Крум, след превземането на София през 809 е. Няколко века по-късно, когато България е под скиптъра на Асеновци и икономиката е в подем, се създават условия за строежи на крепости и черкви. В община Драгоман черкви от този период са „Св. св. Петър и Павел“ с. Беренде - изключително ценен исторически паметник от национално значение, „Св. Николай“ с. Калотина, „Св.Петка“ в местността „Калугерица“, намираща се в землището на селата Несла и Вишан, Средновековната църква при с. Владиславци „Успение богородично“, църквата „Св. Пророк Илия“ и „Св. Архангел Михаил“ в местността „Малката Света гора“ при с. Долно ново село, „Св. Ап. Петър и Павел“ при с.Несла, църквата на вр. Петровски кръст в Чепън планина, „Св. Пророк Илия“ при с.Чуковезар, „Св. Възнесение“ / „Св. Спас“/ с. Василковци, „Св. Петка“ с. Цръклевици“, „Св.Георги“ с. Мало Малово“, „Св. Възнесение“ / „Св. Спас“/ в кв. Драгоман, както и Маломаловският манастир „Св.Никола“, манастирът „Св. Троица“ с. Драгоил, Неделишкия манастир „Св.Атанасий Велики“. Те са ценни не толкова като паметници на черковната архитектура, а по-скоро като живописни шедьоври, в резултат на което много от изброените са паметници на културата от местно и национално значение. Монументалната живопис от XIII и XIV век е съкровищница от живописното наследство на нашия народ. Черквите са изписани от неизвестни майстори на четката, но в палитрата им трепкат всички цветове на природата, които карат творбите им да излъчват земна жизненост.

Г./ Най-нов период – обхваща периода 30-40 години преди Освобождението и периода след 1878 г. до наши дни.

Малко преди Освобождението в района започва активно възстановяване на порутените и разрушени по време на турското робство християнски храмове и манастири. Разцвет бележи и иконописата, както и благотворителността и дарителската дейност, които са в основата на строителството на нови храмове. Особено впечатление от този период прави строителството на църквата „Св. Троица“ в с. Габер, която и до наши дни остава една от най-красивите в архитектурен стил в този район. Забележителни остават и църквите „Св. Арх. Стефан“ в гр. Драгоман, „Св. Петка“ в с. Беренде извор, „Вси светии“ с. Прекръсте, храм-параклис „Рождество Богородично“ в местността „Дервен“, „Св. Петка“ в с. Чорул, „Св. Георги“ в с. Ялботина, „Св. Георги“ в с. Драгоил, църквата „Св. Георги“ и манастирът „Св. Петка“ в с. Чепърлянци, както и манастирът „Свети Дух“ в с. Драгоил.

Богатството и изобилието от манастири в Драгоманска община и по долината на река Нишава отдавна привлича вниманието на археолози, историци, поклонници, които считат, че става въпрос за Средновековен манастирски център в Западна България. Мнението на археолозите е, че през Второто българско царство и първите години на османското владичество областта в района на река Нишава- Драгоманска, Годечка, Царибродска и Пиротска, е голям манастирски център, принадлежащ към софийската Света гора и известен като т.н. „Малък Атон“ на Балканите. В подкрепа на това твърдение е наличието на огромен брой църкви и манастирски обители в Понишавието, строени през Средновековието, а през Възраждането и в началото на XX в. са възстановявани, укрепвани и реставрирани, което ги прави национално значими обекти от културно-историческото наследство на този регион. Оформено и потвърдено е мнението, че областта „Понишавието“, част от която е Драгоманска община, е била важно културно средище в миналото, а днес е изключително интересна историческа

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

забележителност на Западна България, предполагаща нови проучвания и атрактивна за всички видове туристически и културно-исторически находки и мероприятия.

Това е потенциал, особено значим за Драгоман. В тази връзка от изключително важно значение е и отразяването и съхранението на НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО на района, включващо изключително разнообразния песенен и танцов фолклор, народните обичаи и празници, красивите и пъстри народни носии и облекла през различните периоди от развитието на района.

В областта на нематериалното културно наследство особено важно е да се издирят, опишат, възпроизведат и съхранят старите драгомански народни и традиционни обичаи и чествания, както и носиите, облеклото от бита и украсите във време на празниците. Особен интерес представляват празниците „Поклади“ (задължителни са „ламкането“ на яйца, запалването на огъня /кладата/ и прескачането ѝ, както и въртенето на „оратняци“ от млади момчета за плодородие, здраве и пожелания за предпочитана женитба / „Дедо попе, дай ми момата, да ти не опърлим брадата“ – тези думи се изричат от момците /), „Джамала“, „Бабин ден“ и много други. От особено значение е организирането на празници, конкурси и фестивали от регионално, национално и международно значение, които да пропагандират, рекламират и покажат богатството на песенното и танцово фолклорно изкуство на региона.

1.2. Състояние, потребности и потенциали за развитие на икономиката на община Драгоман

1.2.1. Икономическа характеристика

На територията на община Драгоман се развиват дейности, отнасящи се и към трите икономически сектора. Първичният сектор в общината е представен от сектори по КИД–2008 А – „Селско, горско и рибно стопанство“ и В – „Добивна промишленост“. Изследваната територия се отличава с благоприятен природно-ресурсен потенциал за развитие на растениевъдството и животновъдството. Сред основните ограничаващи фактори за развитието на селското стопанство се очертават: разпокъсаността на земята, липсата на средства на земеделските собственици за нейното обработване, липсата на пазарна реализация на произвежданата селскостопанска продукция. Сектор В е представен от добива на въглища, намиращи приложение в производствения процес на ТЕЦ „Бобов дол“ и за битово отопление. Съществен проблем е загубата на работни места след изтичането на концесията за добив, което ще се случи в прогнозния срок на действие на настоящата разработка. Водещо значение в структурата на вторичния сектор се отличава сектор С – „Преработваща промишленост“, представен от преработката на стари автомобилни гуми, производството на електромери, шивашката промишленост, производство на перфорирана ламарина, на гумени изделия за автомобили, на варови продукти. Водещо място в структурата на третичния сектор заема сектор G – „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, включващ дейности по предоставянето на различни услуги за населението. Налице е по-висока икономическа неактивност на населението на 15 и повече навършени години.

В РАМКИТЕ НА ОБЩИНА Драгоман влиза площ на заявена концесия за добив на подземни богатства в находище „Владиславци – 88“

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Партида НКР №	Находища
D - 00319	„Бурелски басейн“, участъци „Изток / Болшевик“ и „Неделище“ или „Бели брег“
D -0 00449	„Дръмски връх“
D - 00414	„Гърмище“, участъци „I сорт“ и „II сорт“

По данни на Министерство на енергетиката

На територията на община Драгоман работят следните предприятия:

- „Мина Бели брег“ АД – с. Габер, общ. Драгоман - занимава се с добив и преработка на въглища и търговия с тях. Към 12.02.2019 г. продадено количество енергия (въглища) на територията на община Драгоман възлиза на 10 930 тона. Брой служители около 250 човека.
- „Руббертек България“ ЕООД – гр. Драгоман - производство на еластомерни уплътнения за автомобилната индустрия. Към февруари 2019 г. броят на служителите е около 200 човека.
- „ДФ България“ ЕООД – гр. Драгоман- занимава се с производство и преработка на перфорирана ламарина. Броят на служителите е около 70 човека.
- „Огняново – К“ АД - дейността на предприятието се изразява в добив на скална маса от кариера „Пуклина“/собственост на „Плена България“ООД/ и производство и продажба на негасена и хидратна вар в две варови пещи. Броят на служителите е около 60 човека.
- „Европолимер“ ООД – гр. Драгоман - извършва производство на капкови маркучи и търговия с маркучи, фитинги, тръби и др. Брой служители - 5 човека.
- „Супер Фудс“ ООД – гр. Драгоман - занимава се с производство на биобарове и в него работят 7 човека.
- „Контактни елементи“ АД - производство на апарати за разпределение на ел. енергия. Брой служители – 7 човека.

1.2.2. Земеделие и горско стопанство

Земеделието е основен сектор за икономиката на Община Драгоман, в който е заета голяма част от трудоспособното население. Анализът на тенденциите за неговото изменение е изпълнен въз основа на информацията от Общинския план за развитие – 2019 г. и чрез сравняването с актуални данни за сектора от 2027 г.от Общинска служба „Земеделие“ и от анкетиранияте експерти и местни бизнесмени на Община Драгоман.

Земеделски земи дадени под наем -13 139.827 дка. на територията на община Драгоман

Договори за наем на общински пасища, мери и ливади - 97 бр. Договори за наем на общински земи (ниви) по чл. 19 - 139 бр.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Нива - имоти - площ:

30 989.345 дка. От тях:

Изоставена нива - площ: 699.074 дка.

Изоставена нива - жп. канал. - площ: 1.303 дка. Ерозирана нива - 169.363 дка.

Ливада - площ: 32617.62

Използвана Ливада - площ: 702.384 Изоставена ливада - площ: 158.472 дка.

Пасище, мера - площ: 15627.501 дка. Пасище с храсти - площ: 3073.657 дка.

Голина - площ: 2380.97 дка.

Зеленчукова култура - площ: 77.455

Изоставени трайни насаждения - площ: 720.291 дка.

Овощна градини - 17286.88 дка

Друга селскостопанска територия - 162.721 дка.

Друга селскостопанска територия - 15.909 дка.

Друга селскостопанска територия - 15.493 дка.

Друга селищна територия - имоти - 9.847 дка.

Пустееща необработваема земя - 23.072 дка.

Местните земеделски производители, работят успешно предимно със средства от схемите за директни плащания на площ, като инвестициите са насочени главно в сферата на зърнопроизводство и семеизготвяне. Силен тласък през последните години получава отглеждането на орехи, лешници и други трайни насаждения. Успешно се развиват животновъдството и пчеларството, финансирани по Национални програми. Отглеждат се следните животни: говеда 1190, овце 2636, кози 488, коне 220, магарета 3, пчелни семейства – 695; птици /домашни кокошки/- 1100, свине – 231.

1.3. Състояние, потребности и потенциали на развитие на социалния капитал в община Драгоман

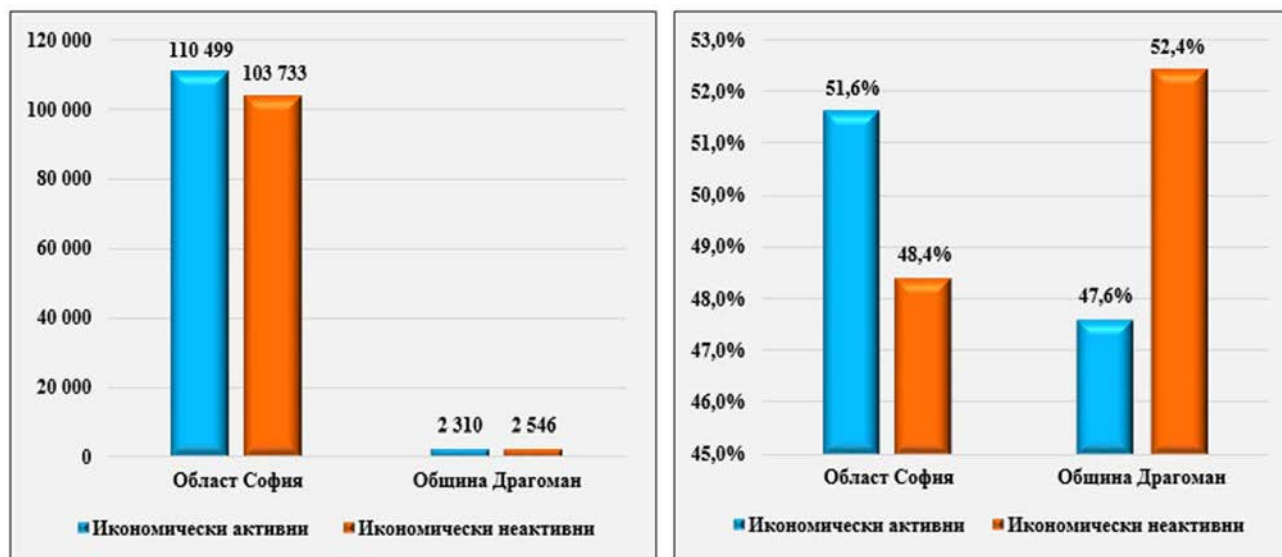
1.3.1. Характеристики на елементите на социалния капитал

Икономически активните лица на територията на община Драгоман към 01.02.2011 г., са 2 310 д., които се равняват на 47,6% от всички лица на 15 и повече навършени години в общината (4 856 д.). Отчетената относителна стойност е по-ниска от средната за област София (51,6%) и отрежда на община Драгоман едно от последните места по дял на икономическо активното население на 15 и повече навършени години сред 22-те общини в областта. С по-ниска стойност се отличават само общините Мирково (39,6%), Горна Малина (43,9%) и Годеч (47,0%).

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г. (брой) и икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г. (%)

Към 01.02.2011 г. мъжете формират по-голям дял в структурата на икономически активните лица в разглежданата възрастова група – 52,6% (1 215 д.), при стойност от 47,4% (1 095 д.) за икономически активните жени. Жените се отличават с водещ дял в структурата на икономически неактивните лица – 54,6% (1 390 д.), при 45,4% (1 156 д.) за икономически неактивните мъже в разглежданата възрастова група.

Към икономически неактивните лица се включват: учащи; пенсионери; лица, ангажирани само домашни задължения; други неактивни.

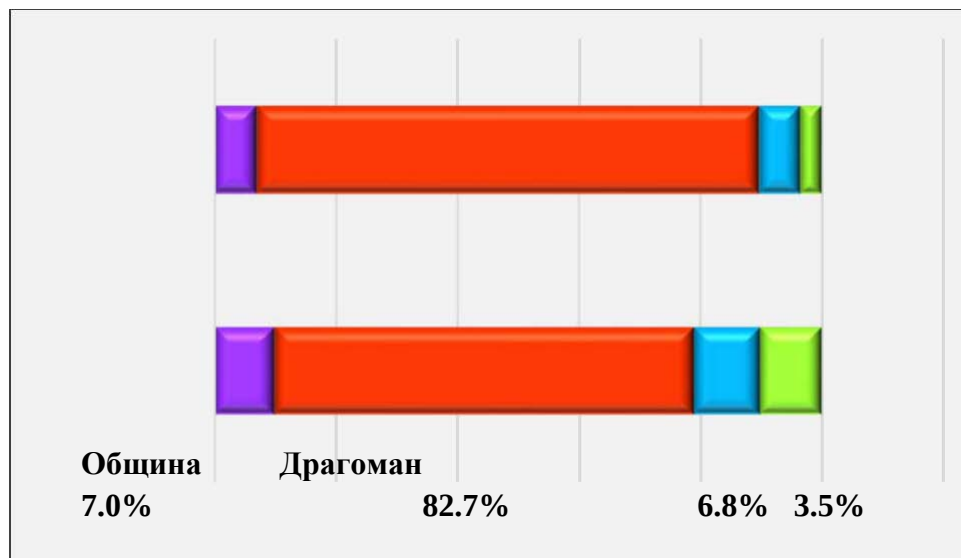
Съотношението между отделните групи неактивни лица (най-вече между учащи и пенсионери), е важен елемент на анализа, разкриващ основните тенденции в развитието на трудовия пазар в рамките на изследваната територия.

Към 01.02.2011 г., най-голям дял в структурата на икономически неактивните лица в община Драгоман заемат пенсионерите – 82,7% (2 105 д.). Отчетената относителна стойност е по-висока от тази за област София (69,1%). Делът на учащите на местно ниво е 7,0% (179 д.), при 9,9% за областта.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Структура на икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г.

■ Учащи ■ Пенсионери ■ Лица, ангажирани само с домашни задължения ■ Други неактивни

Важна от гледна точка анализа на трудовия пазар е категорията „икономическа активност на населението на 15-64 навършени години“. Към 01.02.2011 г. населението на общинско ниво, което попада в тази възрастова група е 3 261 д., от които 70,0% (2 282 д.) - икономически активни и 30,0% (979 д.) - икономически неактивни лица. Посочената стойност от 70,0% представлява т.нар. коефициент на икономическа активност на населението в разглежданата възрастова група. Отчетената стойност на коефициента на местно ниво е петата най-висока стойност сред 22-те общини в област София. По-висок коефициент на икономическа активност се отчита за общините Сливница (74,7%), Пирдоп (71,8%), Костинброд (71,6%) и Божурище (71,5%). Стойността на коефициента на областно ниво е 66,5% - разлика от 3,5% в полза на община Драгоман. Съотношението на икономически активните лица на 15-64 навършени години по пол, се отличава с по-благоприятна стойност за мъжете – 52,5% (1 198 д.), спрямо 47,5% (1 084 д.) за икономически активните жени в разглежданата възрастова група.

Социални услуги

Община Драгоман е една от общините в областта с няколко разкрити и добре действащи социални услуги.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

➤ Кризисен център за деца, жертва на трафик и насилие – гр. Драгоман.

Кризисен център за деца, жертва на трафик и насилие – гр. Драгоман е социална услуга в общността, делегирана от държавата дейност. Капацитетът на центъра е 10 места, като те са разпределени в 3 стаи по 3 легла и 1 стая е предназначена за изолатор. В КЦ приоритетно се настаняват момичета и/или момчета от 7 до 18 години, които са жертва на трафик или насилие, непридружени български или чуждестранни малолетни и непълнолетни младежи, обявени за издирване деца и задържани на ГКПП – Калотина и др. С настанените деца се работи в посока: преодоляване на травмата от преживяно насилие или експлоатация (сексуална, джебчийство), задоволяване базисните потребности (подслон, храна, облекло, лично пространство, лични вещи), здравни и образователни потребности; създаване на нагласи за жизнена реализация, промяна модела на поведение, поемане на отговорности, придобиване на умения за самообслужване, поддържане на хигиена и домакинстване. Ограниченият брой на подобни кризисни центрове в областта е предпоставка за пълноценното и рационално използване на тази социална услуга и е голямо предимство за района, предвид близкото ѝ местонахождение до ГКПП – Калотина. Добро взаимодействие е изградено на всички нива на комуникация, активна помощ оказват всички заинтересовани институции, ценна методическа и друга помощ дава ДСП – Сливница.

➤ ЦНСТПЛФУ с.Калотина е социална услуга в общността от резидентен тип. Центърът се управлява от Фондация „Социални норми“ по договор с община Драгоман. Функционира като държавно делегирана дейност. Капацитетът му в началото на реализация на проекта е 8 /осем/ места, като предвиденото за доразвиване и разширение на капацитета на центъра с още 6 /шест/ места през 2011 г. е реализирано. В момента функционира с капацитет от 14 места.

ЦНСТПЛФУ с. Калотина е социална услуга, която е жизнено необходима за възрастните самотни хора и хората с физически увреждания, и която следва да продължи да функционира и да се доразвива.

➤ Домашен социален патронаж – общинска услуга, включваща доставка на храна, обгрижване в дома, посредничество, помощ в домакинството. Има собствена материална база и добри условия за приготвяне и разнасяне на храна на територията на цялата община, наличие на 6 души персонал – един управител, един шофьор, един домакин, готвач и 2 санитари, както и собствен автомобил. Тя е общинска дейност, финансирана от общински бюджет. През последните две години, желаещите да ползват услугата се увеличиха драстично. Това се оказа предпоставка, в началото на 2019 година, да бъде увеличен капацитета на 45 броя потребителски места. С реализирането на проекта „Обзавеждане и модернизиране на материалната база за предоставяне на социални услуги в Община Драгоман“ към Фонд „Социална закрила“, се подобриха условията на живот за 10 деца – потребители на услугата „Кризисен център“ и за вече 45 потребители на Домашния патронаж, които са самотноживеещи лица, хора в пенсионна възраст и хора с увреждания.

➤ „Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания“ (ЦНСТДБУ) – услуга в общността с капацитет: 15 – 15 /резидентен тип/. Предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

роднини или приемно семейство; осигурява качество на живот, което гарантира пълноценното физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко дете в естествената за него среда, чрез предоставяне на индивидуализирана грижа и подкрепа. Управлява се от „СНИК СТАРТ“ ООД и е делегирана от държавата дейност /ДДД/.

- **„Център за обществена подкрепа“ (ЦОП)** – услуга в общността с капацитет: 30. ЦОП е услуга в общността, за която има определен единен стандарт. Целевата група е деца от 0 до 18 години и техните семейства; семейства, при които има риск от изоставяне или настаняване на детето в специализирана институция; семейства, при които има риск от разрушаване на семейните връзки и отношения; семейства, чиито деца са настанени в специализирани институции или в приемни семейства или при роднини и близки, кандидати за или вече одобрени приемни семейства; семейства, които не могат да се оправят с проблемите и търсят професионална подкрепа за отглеждане и възпитание на детето; деца, на които им предстои извеждане от специализираните институции; деца от общността, за работа по превенция на рисковото поведение. Предлага и усъвършенства разнообразен спектър от социални услуги за деца и семейства, в подкрепа на специфичните им нужди и личностно развитие. Дава възможност за разработването на комплекс от различни, но устойчиво допълващи се социални услуги, с които качествено да се подпомага местното население в моменти на затруднение, неравностойно положение и нужда от подкрепа.
- **„Звено за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда“ община Драгоман**
След приключване на проект „Независим живот“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР) 2021-2027 г., от месец юли 2017г. осигуряването на устойчивост в предоставянето на социални услуги в домашна среда, се обезпечават чрез държавния бюджет на Република България. С ПМС №344/2018г. за срок от 01.01.2019 г. до 31.08.2019 г. беше осигурено финансиране за предоставянето на социални услуги „Личен асистент“ , „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ на потребителите, за които е извършена оценка по правилата на „Независим живот“, финансиран от ОПРЧР 2021-2027 г. Януари месец 2019г. стартира с 74 ползватели на услугата, които бяха обслужени от 54 бр. социални асистенти и домашни помощници. От месец септември беше продължена услугата с ново ПМС № 180/18.07.2019 г. – с назначаване на 52 бр. СА/ДП, които обслужиха 70 броя потребители на територията на община Драгоман, със срок до 31.12.2019 г. Съгласно разпоредбата на Закона за личната помощ (ЗЛП), от 01.09.2019 г. стартира предоставянето на механизма лична помощ на лицата, които имат изготвена индивидуална оценка на потребностите и издадено направление от дирекция „ Социално подпомагане“ (ДСП). До 31.12.2020 г. целевите групи по ЗЛП са:
 - хората с право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност;
 - децата с право на чужда помощ с определени 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност;
 - децата без право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност.

- **Безработица**

Безработица в община Драгоман към 31.12.2017г. е 3,1%. В сравнение с миналия период е намаляла с 4 десети. Общо регистрираните безработни лица са 80. От тях 3 бр. лица с намалена трудоспособност, 2 лица с висше образование, от 20-24 год. – 4 лица, от 25-29 год. – 3 лица/в това число 3 жени/, от 30-34 год. – 8 лица/ в това число 8 жени/, от 35-39 год. – 8 лица/ в това число 6 жени/, от 40-44 год. – 11 лица/ в това число 7 жени/, от 45-49 год. – 20 лица/ в това число 10 жени/ , от 50-54 год. – 13 лица/в това число 7 жени/, над 55 год. – 13 лица, със средно образование – 59 лица и основни и по-ниско – 19 лица. Изводът от тази статистика е, че хората с по-ниско образование и по-голяма възраст по-трудно намират реализация на трудовия пазар. Свободни работни места има в общината, но условията на труд и заплащането не са добри, които факти правят невъзможно заемането на тези места. Въпреки откриването на рубрика „Възможност за работа“ на сайта на общината, качването на сайта на свободните работни места, подадени ни от Бюрото по труда и съдействието на общинска администрация на потенциалните работодатели все още има липса на кадри на определени позиции в различните предприятия на нашата територия.

1.3.2. Изводи за състоянието и потенциалите на развитие на социалния капитал в община Драгоман

1. Може да се обобщи, че човешкият капитал в общината забавя своето развитие, причина за което е ограниченото финансиране и характеристиките на населението, което по принцип има сравнително ограничени образователни възможности. Продължава да е валидна неблагоприятната демографска картина за Община Драгоман. Намалението на населението от една страна се дължи на трудовата миграция към страни от ЕС и/или областния град, а от друга е пряко следствие на възрастовата структура на населението и социално-икономическите условия в общината.

2. Налице е тенденция за намаляване на учениците, което води до задълбочаващ се недостиг на кадри за производството и сектора на услугите и до бъдещи затруднения по организацията на учебния процес и заетостта на учителите в общината. С оглед на поэтапното преодоляване на тези негативи е необходимо да бъдат предприети мерки за професионално ориентиране на учениците, съобразено с тенденциите за развитие на бизнеса, със спецификата на района и възможностите за предприемачество.

3. Продължава да е валидна констатацията за недостатъчно образователни и квалификационни мерки за осигуряване на заетост на безработните. Висок е дялът на безработните без необходимата квалификация. Води се активна общинска политика преди всичко за осигуряване на субсидирана заетост, докато диалогът с работодатели от местната индустрия е сравнително ограничен. Въпреки предприетите мерки, има резерви за повишаване на образователно-квалификационната подготовка на заетите в общинската икономика.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Необходимо е да се повиши ефективността на диалога с Дирекция „Бюро по труда“ – Сливница за осведомяване на безработните за целевите програми за създаване на работни места. Към края на периода 2021 – 2018 г. такива програми са:

- ☐ „Старт на кариерата“ – Компонент 1 за младежи до 29 г., без трудов стаж по специалността, които са завършили висше образование и са регистрирани в дирекция „Бюро по труда“. Периодът на субсидиране е до 12 месеца годишно.
- ☐ „Асистенти на хора с увреждания“ – за три основни дейности по програмата, „Личен асистент“, „Социален асистент“ и „Помощник възпитател“. Периодът на субсидиране е до 12 месеца на пълно или непълно работно време. Право на участие имат работодатели от общините в страната след писмена заявка.
- ☐ „Нова възможност за заетост“ – за лица освободени от предприятия в резултат от икономическата криза и реструктуриране на производството.
- ☐ „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“ – във всички общини;
- ☐ „От социални помощи към осигуряване на заетост“ – за безработни лица, обект на месечно социално подпомагане. Право на участие имат кандидат-работодатели от всички общини в страната.
- ☐ „Активиране на неактивни лица“ – за неактивни лица, включително обезкуражени лица и младежи до 29 г., които не работят, не учат и не са регистрирани в дирекция „Бюро по труда“.

4. Все още е слаба активността на НПО и бизнеса като основен фактор за местното развитие и за усвояване на средствата от европейските фондове. Необходимо е детайлно проучване и оценка на възможните източници на сравнителни предимства на общината, оценка на очакванията и потребностите на местната общност, което ще улесни подготовка на бъдещо предложение за разработване на Стратегия за водено от местните общности развитие (СВОМР).

5. Необходимо е да продължи работата за повишаване на капацитета на административния персонал за подготовка на проекти за развитие, на маркетингови инструменти като инвестиционен (бизнес) профил на територията, проекти за валоризация на природните и исторически забележителности и др. Като допълнителна възможност за финансиране на този процес са подходящи ПРСР, ОП „Добро управление“ и програмата за транснационално сътрудничество.

1.4. Състояние, потребности и потенциали за развитие на инфраструктурата и опазването на околната среда

Характеристики по опазването на околната среда

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

а) Селско стопанство

Площ и начин на трайно ползване на земи, гори и земи в горки фонд в община Драгоман 2019г.

№	Видове територии и начин на ползване	Площ дка.
1.	Ниви	6827,600
2.	Зеленчукова култура	77,455
3.	Изоставена нива	699,074
4.	Ерозирана нива	169,363
5.	Изоставена нива покрай жп. канал	1,303
6.	Тр. насаждения	19,218
7.	Овощни градини	213,575
8.	Ов. градина – тер.	3,695
9.	Изоставени трайни насаждения	720,291
10.	Гори в земеделски земи	494,465
11.	Ливада	4957,677
12.	Използване ливада	702,384
13.	Изоставена ливада	158,472
14.	Пасище, мера	15627,501
15.	Пасища с храсти	3073,657
16.	Полски път	1,894
17.	Др. селска т.	162,721
18.	Др. сел. ст. тер.	15,909
19.	Храсти	1021,247
20.	Др. селскост. т.	15,493
21.	Залесена нива	0,489
22.	Горско пасище	25,529
23.	Преносима ел. енергия	0,181
24.	Др. селищна тер.	9,847
25.	Др. разр. изкоп	16,776

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

26.	Вилна зона	12,910
27.	Пуст. необр. земя	23,072

Широко застъпено е отглеждането на зърнено-житни култури: пшеница, ечемик, овес и царевица.

През последните години ежегодно намаляват засетите площи, поради следните причини:

- Дребна и разпокъсана собственост с много собственици;
- Липса на средства при голяма част от земеделските стопани за обработка на възстановената собственост;
- Големият брой наследници създава проблеми на желаещите да обработват земята под аренда или под наем.

Основните предизвикателства пред селскостопанските производители са свързани с влизането на България в ЕС и въвеждането на високите европейски фито-санитарни изисквания за произвеждане на земеделска и животновъдна продукция. Развитието на ефективно селскостопанство е невъзможно без техническо обновление на основните средства за производство, изграждане и модернизиране на техническата инфраструктура- напоителни съоръжения, селскостопански пътища и др.

б) Животновъдство

На територията на общината се отглеждат 1187 крави, от които се произвежда около 320 т. краве мляко. Намалял е броят на овцете за сметка на козите, като средният млеконадой за овцете се движи около 70 литра, а за козите 140 – 150 литра за лактация. Дребното животновъдство (в малки частни стопанства) продължава да покрива преобладаващия дял на статистическите количества. Към края на 2019 г. животновъдството се свежда до крави (448 животни), овце (742) , кози (325), коне (220). Годишният млеконадой за съответните животни е както следва: 120 т. краве мляко; 70 л. овче мляко; 140 л. козе мляко.

Забелязва се и тенденция към увеличаване на отглежданите кози за сметка на намалял брой на овцете.

Има ресурс в развитието на пчеларството и производството на екологично чист мед. Като допълнение за развитието на селскостопанство може да помогне и развитието на селския туризъм и екотуризма.

в) Земеделие

В община Драгоман земеделските площи по чл.8, т.2 от ЗУТ са 185 034 дка, горски територии по чл.8, т.3 от ЗУТ са 112 416 дка. Наличната обработваема земя е важен естествен ресурс с икономическа значимост за общината. Това в еднаква степен важи както за земята, която е общинска собственост, така и за тази, която вече е притежание на частни лица. Запазването на обработваемата земя и намаляването на размера на неизползваните, пустеещи земи изисква съвместните усилия на общинската власт и на частните собственици, владетели и арендатори на тази земя. По отношение използването на частните земи, общината, в рамките на дадените ѝ от закона правомощия, може да въздейства преди всичко чрез създаването на преференциални, поощрителни условия и предпоставки за рационално използване на обработваемите земи.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Основните проблеми пред развитието на земеделието в община Драгоман не правят изключение от националните:

- Разпокъсаност и маломерност на основната част от земеделските земи и създаване на затворени /семейни/ земеделски стопанства.
- Липса на модерна високоефективна селскостопанска техника за този етап на земеделие.
- Липса на национална и общински стратегии за растителна защита.
- Липса на селскостопански борси, което силно деформира цените в селскостопанския сектор.
- Липса на реален пазар на земята.
- Тези негативи в развитието на земеделието водят и до определени отрицателни тенденции:
- Чувствително намаляване на добивите от единица площ за всички видове земеделски култури.
- Унищожаване на хидромелиоративните съоръжения, изградени за едро земеделско производство.

Широко застъпено е отглеждането на зърнено-житни култури: пшеница, ечемик, овес и царевица.

Въпреки необходимостта от разнообразяване на икономиката устойчивото развитие на аграрния сектор е от ключово значение, особено в близко бъдеще. Един от начините за повишаване ефективността на отрасъла е да се стимулира обединяването на малките производители в производствени обединения. Потенциалът на малките производители за развитие на отрасъла и за създаване на заетост в селските райони не бива да бъде подценяван. Трябва да се има предвид, че големите производители не са непременно по-ефективни от малките. В региона високоинтензивните култури и продукти (животни и зеленчуци) се произвеждат главно в дребните стопанства, които са основен източник на заетост и заемат около една трета от обработваемата земя. В същото време едрите арендатори и кооперации произвеждат главно зърнени култури с екстензивни методи. Ето защо те са много по-нископроизводителни на единица площ (но не и на един зает в производството) от дребните стопанства. Може да се окаже, че задържането и дори нарастването на обема на някои производства понастоящем се дължи главно на дребния сектор, а не на едрите стопанства, независимо че те би трябвало да са много по-производителни от гледна точка на използване на земя и техника.

Една от причините за трудностите в развитието на селското стопанство е раздробената собственост върху земеделската земя.

Конкретни възможности за бъдещото развитие на земеделието в областта е свързано с преминаване към отглеждане на билкови култури, зърнени култури с къс вегетационен цикъл, подкултури и ягодоплодоносни. В зеленчукопроизводството преобладават малки частни стопани. Отглеждат се зеленчуци на малки парцели за задоволяване на собствените нужди, като на пазара се появяват малки излишъци. Съгласно разпоредбите на Закона за подпомагане на земеделските производители, регистрацията на земеделските производители е необходимо условие за достъп до финансово подпомагане от еврофондовете. Близостта на гр.София като водещ консуматорски център в страната благоприятства селскостопанския бизнес и представлява ресурс за разнообразяване на икономическите дейности.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Горското стопанство има важно значение за икономическото развитие на общината. Площта на горите в община Драгоман възлиза на 112 416 дка/по чл.8, т.3 от ЗУТ/. Освен дърводобива стопанско значение има вторичното използване на горите за събиране на билки, гъби, горски плодове, развитие на ловния туризъм и екотуризма.

Основните проблеми в сектора са свързани с незаконните сечи, липсата на финансов ресурс за инвестиции за залесяване на обезлесени и ерозирали терени. Специфичен аспект е опазването на горите от пожари, включително развитие на сътрудничество.

3. Административен капацитет

Съгласно закона за административно-териториалното устройство на Република България (ДВ бр. 63 / 14.07.1995 година) общината е основна административно-териториална единица.

Законът за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) определя общината като юридическо лице на бюджетна издръжка с право на собственост и самостоятелен общински бюджет. Общината е основната единица, в която се осъществява местното самоуправление. Общинската администрация е структурирана функционално в два вида администрация: обща и специализирана. Общата численост на персонала на общинска администрация - Драгоман, е 55 щатни бройки, в това число: кмет, двама заместник-кмета, секретар, ССИ, 12 служители в дирекция « Обща администрация» и 24,5 служители в 2- те дирекции от Специализирана администрация. Кметската администрация в кметство Габер е с численост 2 бройки, в това число - кмет на кметство и 1 главен специалист . Назначени са 11,5 кметски наместници в села от общината. Броят на членовете на Общинския съвет е 11. Анализът и наблюденията показва кои са приоритетните области за инвестиции в обучения и повишаване на капацитета:

- за общински съветници: стратегическо планиране, управление на общинска собственост местни финанси и бюджет, европейска интеграция;
- за ръководството на общината: стратегическо планиране, управление на персонала, административен мениджмънт, планиране и управление на проекти, обслужване на гражданите, европейска интеграция, местни финанси и бюджет, международно сътрудничество;
- за служители: управление на общинска собственост и градско планиране, обслужване на гражданите, изпълнение на проекти, информационни технологии, работа в екип, местни финанси и бюджет.

В общината се осигурява на качествено административно обслужване при спазване на принципите установени в Закона за администрацията, Административно процесуалния кодекс (АПК), Наредбата за административния регистър, Наредбата за административно обслужване */Приета с ПМС 246 от 13.09.2006 г., изм. и доп. ДВ. бр. 9 от 31 януари 2027 г./* и Хартата на клиента и стандартите заложи в нормативната уредба. Общината разполага с хардуерна обезпеченост и достъп до Интернет. Това разширява нейните възможности за представяне пред по-широк кръг потенциални партньори и инвеститори и други заинтересовани страни. От гледна

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

точка на взаимодействието между общинската администрация и други представители на местната общност (бизнес, НПО, синдикати и пр.) може да се посочи, че засега тези връзки са все още недостатъчно динамични и ефективни, по-скоро междуличностни, отколкото междуинституционални. Няма създадени сдружения на земеделските производители. Засилването на контактите и координацията между местните НПО, бизнеса и общинската администрация и общинския съвет е потенциал, който следва да се използва за целите на устойчивото развитие на Драгоман. Общината разполага с добър институционален капацитет за изпълнението и актуализацията на стратегическите документи за местно социално-икономическо развитие. Основните дейности на общината са законно регламентирани в Конституцията, ЗМСМА, Закон за устройство на териториите, Закон за общинската собственост, Закона за общинския бюджет, ЗАТУ, ЗМДТ и други нормативни и поднормативни актове. Издръжката на отраслите и дейностите, които са обект на бюджетното финансиране се предопределя от добре разчетените параметри на общинските финансови ресурси. За стриктната реализация на бюджетното планиране през съответната година, общинският съвет, кметът и общинската администрация осъществяват поредица от действия, засягащи:

- процедурите по изготвянето на общинския бюджет / бюджетно планиране/;
- финансово администриране;
- бюджетно счетоводство;
- бюджетен контрол;
- отчет за изпълнение на общинския бюджет.

Бюджетното осигуряване има своето място в аналитично-оценъчната част на Плана за развитие на община Драгоман, тъй като то играе ролята на един от факторите гарантиращи нормални условия за развитието на всички онези отрасли и дейности, които са на бюджетна издръжка. Такива са:

- издръжката на органите и структурите на местната общинска власт;
- образование, детска градина и детски ясли;
- здравеопазването;
- социално осигуряване и грижи;
- културни дейности;
- благоустройствените дейности и др.

За оценка на бюджетното осигуряване на община Драгоман обект на обобщени анализи са основните параметри на отчетите на общинските бюджети за последните 3 години: 2017 г., 2018 г. и 2019 г., както и планираните средства, заложи в бюджета за 2020 г. Предмет на разглеждане са размерите и структурата както на приходната, така и на разходната част на общинските бюджети за посочените години. От добре обоснованите разчети, заложи в двете основни части на бюджета на община Драгоман до голяма степен се предопределя характера и финансовите параметри на провежданата от общинските структури политика. Размерът на бюджетните ресурси се определя на базата на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

очакваните собствени (данъчни и неданъчни) приходи в бюджета. Община Драгоман подобно на преобладаващата част от останалите общини в страната допълва размера на своите бюджетни приходи и по линия на трансфера (субсидията) от Републиканския бюджет. Втората важна страна, засягаща структурата на общинския бюджет е във възможно по-високата степен на обективизиране на потребностите от бюджетни финансови ресурси, необходими за развитието и издръжката на социалните и благоустройствени дейности и мероприятия. От бюджета на общината се финансират дейностите по издръжка на образованието, социалното осигуряване и подпомагане, здравеопазването, културата, БКС и опазването на околната среда, издръжката на общинската администрация. С пълноправното членство на България в Европейския съюз, общината има достъп до Европейските фондове чрез Оперативните програми и Програмата за развитие на селските райони, както и директно от Общността.

Част II. Цели и приоритети за развитие на общината за периода 2021-2027

2.1.SWOT-анализ.

Определяне на приоритетните цели в развитието на общината е извършено на основата на анализа на статистическите данни от част I и силните и слаби страни на община Драгоман изложени по долу. Резултатите от SWOT анализа се свеждат до следното:

<u>S.W.O.T.</u>	<u>L.O.E.D.</u>
<u>Силни страни</u> 1. Стратегическо географско положение 2. Близост до столицата на Република България 3. Близост до границата с Република Сърбия 4. Свободна нескъпоструваща работна ръка 5. Достъп до транспортни мрежи 6. Приятелски настроена към бизнеса местна власт 7. Съхранена природна среда – екологично чист регион, с наличие на защитени територии, природни забележителности, атрактивен ландшафт. 8. Изключително благоприятни природни и културни ресурси за развитие на туризма: природна среда, релеф, климат, минерална вода, биоразнообразие, гори, пейзажи, защитени местности, културно-историческо наследство с регионално и местно значение.	<u>Надгравждане</u> 1. Магистрала „Европа“, минаваща през територията на община Драгоман; 2. Популяризиране на географското положение; 3. Реализиране на инфраструктурните проекти; 4. Подобряване състоянието на пътищата от четвъртокласната мрежа; 5. Подобряване на материално-техническата база на училището и специалности, свързани с приоритетите; 6. Подобряване и поддържане на спортно-техническата база; 7. Програми за работа с непълнолетни и малолетни; 8. Преференциални условия за работа на младите хора; 9. Модернизация на железопътната линия София- Драгоман; 10. Газифициране на района;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

9. Разнообразен почвено-климатичен и релефен комплекс, който е благоприятен за многопрофилно селско стопанство. 10. Високо качество на услугите и добре развита хотелска база с капацитет 50 легла и конферентна зала 11. Съхранени културни и спортни традиции 12. Разнообразен почвено-климатичен и релефен комплекс, който е благоприятен за многопрофилно селско стопанство. 13. Ниска престъпност 14. Ниски наеми и ниски цени на имотите 15. Развита телекомуникационна мрежа 16. Запазени детски заведения и училище 17. Придобит опит и експертност на общинската администрация за подготовка и реализация на проекти с европейско финансиране; 18. Положително отношение на местното население към алтернативния туризъм, като инструмент за постигане на регионално развитие; 19. Изградено трайно партньорство със съседни общини за общи действия с цел развитие на регионален туристически продукт и маркетинг на дестинациите. 20. Интернет представяне на продуктите и услугите за алтернативен туризъм.	
<u>S.W.O.T.</u>	<u>L.O.E.D.</u>
<u>Слаби страни</u> 1. Остър недостиг на финансов ресурс за поддържане на съществуващата и за изграждане на нова техническа инфраструктура; 2. Недостатъчно развити бизнес-услуги; 3. Разпокъсаност на земята;	<u>Преодоляване</u> 1. Реализация на общинските програми за подобряване на инфраструктурата; 2. Лобиране за законодателни промени за стимулиране на инвестиционните процеси в селското стопанство;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

4. Амортизирана, остаряла и унищожена селскостопанска база.
5. Остарели технологии, ниска производителност, ниска конкурентноспособност, ограничени местни пазари.
6. Неблагоприятен демографски процес при засилен интензитет;
7. Слаборазвита туристическа инфраструктура;
8. Недостатъчен маркетинг и реклама за популяризиране на района, като дестинация за алтернативен туризъм;
9. Недостатъчно развит сектор на търговията и услугите;
10. Неблагоприятна възрастова структура и сериозни демографски проблеми;
11. Недостатъчна професионална подготовка на кадрите в сферата на туризма; отсъствие на финансови възможности за повишаване на техния капацитет;

Възможности

1. Общината отговаря на много от условията на новите приоритети на структурните фондове за участие в бъдещи проекти;
2. Предприети активни действия към привличане на нови инвестиции в селскостопански производства и работна сила за тях са добра възможност при намиране на инвеститори;
3. Увеличено търсене на туристически продукт на територията на общината и наличие на благоприятни условия за развитието му.
4. Повишаване на рекламата за местния туристически продукт и за туристическите ресурси в общината и създаване на туристически атракции на селското, горското стопанство и туризма.
5. Активно използване на значителния по количество и качество

3. Осъществяване на проекти за развитие на селскостопанско производство.

Използване

1. Бърза и ефективна реализация на селскостопанската продукция;
2. Организиране на тържища за селскостопанска продукция;
3. Използване водните ресурси на Драгоманското блато за осъществяване на интензивен туризъм;
4. Реконструкция на съществуващите туристически обекти с цел развиване на селския туризъм на по-високо ниво;
5. Районът на община Драгоман разполага с достатъчно природни и културно- исторически ресурси за развитие на всички видове туризъм;
6. При ефективно управление на туристическите ресурси, в средносрочен времеви хоризонт, туризмът има потенциал да се развие като устойчив местен поминък и да допринася за подобряване качеството на живот в региона.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

горски фонд, позволяващ ускорено развитие на туризма. 6. Създаване на конкурентоспособни ферми в животновъдството, сертифицирани за биологично земеделие. 7. Членство на страната в ЕС дава възможности за привличане на инвестиции за развитие на малките и средни предприятия, селското стопанство и инфраструктурата в общината. 8. Развитие чрез привличане на инвестиции чрез пълноценно използване на националното и трансграничното сътрудничество. 9. Проучване, обогатяване и популяризирането на флората и фауната в Драгоманското блато. Действията ще се насочат към създаване на база данни и информация за видовото многообразие и възможностите за неговото разнообразие, което ще се отрази благоприятно с оглед на развитие на екотуризма в бъдеще. 10. Екотуристическата инфраструктура. 11. Подобен на горския фонд. 12. Чудесна възможност за любителите на екстремни спортове да се качат с парапланер на Чепън, едно от най-подходящите места за този вид спорт. 13. Развитие на високотехнологични производства и повишаване техническото равнище на общинската икономика, предприемачеството и частния бизнес. 14. Подобряване и развитие на инфраструктурата в община Драгоман, като фактор за привличане на инвестиции, задържане и привличане на младите хора, усъвършенстване на бизнес – средата и възможностите за развитие на алтернативен туризъм.	
<u>Заплахи</u>	<u>Защита</u>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

1. Липса на финансови средства; 2. Слаба популярност; 3. Задълбочаващият се отрицателен прираст на населението; 4. Негативната демографска прогноза за района; 5. Незадоволителната професионална квалификация на заетите в туристическия бранш; 6. Недостатъчната подкрепа за новостартиращи предприятия в сферата на туризма; 7. Непълноценното оползотворяване на наличните природни и антропогенни ресурси; 8. Бавната промяна в имиджа на туристическата дестинация, поради неефективно менажиране /придържане към модела „ниски цени – незадоволително обслужване”/; 9. Задълбочаване на процесите на регионални различия в национален мащаб; 10. Отлагане на модела за финансова децентрализация на общините; 11. Недостатъчни финансови ресурси за подкрепа на туризма на местно ниво; 11. Икономическа криза, вследствие на пандемията Ковид-19; 12. Задълбочаващите се промени в климата и глобалното затопляне.	1. Кандидатстване по проекти. Намиране на инвеститори; 2. Рекламна кампания; 3. Балансирани и аргументирани инициативи за преодоляване на извеждане на автентичността, природното и културно наследство като ключов елемент за развитието на района като туристическа дестинация; 4. Привличане на транзитните туристи и почиващите в съседни курорти, чрез предложения за туристически атракции и тематични/експедиенски турове на територията на Общината; 5. Усвояване на финансови средства за развитие на туризма от национални и европейски фондове; 6. Създаване на атрактивни регионални туристически продукти, изградени върху общи природни и културни ресурси; 7. Облекчаване на административните изисквания свързани с продукта „домашно гостоприемство” и други специализирани услуги в сферата на интегрирания селски туризъм; 8. Създаването на публично-частни партньорства за реализиране на значими проекти, насочени към устойчиво използване на околната среда и подобряване качеството на живот; 9. Изграждане и развитие на стратегически партньорства за развитие на туристическия потенциал - със съседни български общини и с общини на държавите-членки на ЕС; 10. Повишаване качеството на туристическото предлагане с цел привличане на платежоспособни туристи от страната и чужбина.
--	---

Силни страни-S.W.O.T и как да подсилим техния ефект – L.O.E.D

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

2.2. Основни параметри на регионалната политика и на общата селскостопанска политика на ЕС 2021 – 2027 Г.

За да се разработи стратегическа рамка за интегрирано развитие на община Драгоман за програмния период е необходимо да се анализират параметрите на регионалната политика и на Общата селскостопанска политика (ОСП) както на равнище ЕС, така в частност и за България. Тези параметри не само ще маркират приоритетите за развитие, но ще бъдат полезни и при разработването на самия план за развитие, тъй като осигуряват навременна информация за възможностите за финансиране на мерки и проект за развитие.

Основни параметри на регионалната политика в ЕС и България за периода

Цели и приоритети на регионалната политика на равнище „ЕС“

За разлика от периода 2014 – 2020 г., за който бяха формулирани 11 „тематични цели“, новата регионална политика 2021 – 2027 г. фокусира своите ресурси върху пет инвестиционни приоритета в области, в които ЕС може да постигне най-добри резултати:

1. По-интелигентна Европа – чрез иновации, цифровизация, икономическа промяна и подкрепа за МСП;
2. По-екологична Европа с по-малко въглеродни емисии – по Парижкото споразумение и чрез инвестиции в енергийния преход, ВЕИ и борбата с изменението на климата;
3. По-свързана Европа със стратегически транспортни и цифрови мрежи;
4. По-социална Европа, която изгражда европейския стълб на социалните права и подпомага качествената заетост, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравеопазване;
5. Европа по-близка до гражданите чрез подкрепа на стратегии на водено от местната общност развитие на селските райони и стратегии за устойчиво развитие на градовете в ЕС.

Между 65 и 85 % от средствата от ЕФРР и Кохезионния фонд са планирани за **инвестиции по Цели 1 и 2 по-горе** за регионите и членки на ЕС, които са допустими за подпомагане, в зависимост от относителното им благосъстояние.

Съгласувани са редица предложения за **модернизиране на регионалната политика**: / https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/2021_2027

1. **Акцент за ключови инвестиционни приоритети**, за които ЕС може да постигне най-добрите резултати – иновации, подкрепа за МСП, цифровизация и подкрепа на индустрията, както и за подкрепа за прехода към нисковъглеродна икономика и борба с изменението на климата, подкрепени финансови чрез **ЕФРР и КФ**

2. **По-индивидуализиран подход към регионалното развитие**:

(а) **Инвестиции във всички региони**: Регионите в Южна и Източна Европа, които все още изостават по икономическия растеж и доходите, ще получават значителна помощ от ЕС. Приоритетни са регионите в индустриален преход, както и тези с приоритети за борбата с безработицата и борбата с изменението на климата;

(б) **По-индивидуализиран подход**: Подкрепата от ЕФРР ще продължи да отчита трите категории региони – *по-слабо развити региони, региони в преход, по-развити региони*. Методиката за подпомагане на регионите се основава на т.нар. „берлинска формула“ от 1999 г., включваща различни начини за пресмятане подкрепата за трите вида региони. Отчита се не само разликата на БВП на глава за конкретния

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

регион спрямо средното за ЕС, но *също* младежката безработица, гъстотата на населението, изменението на климата и интеграцията на мигрантите, а за по-развитите региони – и степента на образованост на населението. Периферните региони ще продължат да се ползват от специална подкрепа от ЕС.

По отношение на подкрепата от Кохезионния фонд за големи инфраструктурни проекти, както досега ще бъдат подпомагани държавите от ЕС, чиито БВП на глава е под 90 % от средния за ЕС. Индивидуализираният подход се изразява допълнително и чрез *подкрепа на стратегиите за местно развитие на общините и овластяване на местните органи при управлението на средствата*. Повишава се подкрепата за сближаване в градовете, като 6 % от помощта от ЕФРР се заделят за устойчиво градско развитие и се създава нова програма за мрежи от контакти и капацитет на градските власти – **Европейска инициатива за градовете**.

3. По-опростена и по-гъвкава рамка на регионалната политика:

Изисква се дългосрочно планиране на инвестициите, но съчетано с по-голяма гъвкавост. Чрез междинен мониторинг (преглед) през 2024 г. ще се определи необходимостта от промени в ОП за последните две години от периода 2026 и 2027 г. съобразно:

(а) препоръките от Европейския семестър през 2023 и 2024 г.;

(б) измененията в социално-икономическото състояние;

(в) постигнатия до междинния преглед напредък на ОП;

(г) резултатите от техническата корекция през 2024 г., която ще доведе и до корекции на финансовите пакети на регионалната политика.

Положителен ефект ще има също възможността за *прехвърляне до 5 % от средствата от една приоритетна дейност към друга*, без одобрение от ЕК. Специфична е възможността да се мобилизира незабавна финансова помощ при природно бедствие върху територията. Проблемите в измененията в климата или интеграцията на мигрантите да се решават чрез Фонд „Европейска инициатива за градовете“, като се ползват 6 % от средствата на ЕФРР.

4. Подкрепа на териториалното сътрудничество:

(а) През 2021 – 2027 г. в транснационалното сътрудничество има възможността „даден регион да използва част от получените средства за финансиране на проекти на друго място в ЕС, съвместно с други региони“.

(б) По-силен акцент върху *институционалното сътрудничество и съвместните обществени услуги*. Формиране на *Паневропейски клъстери за иновации*. Региони с активни на „*интелигентна специализация*“ ще получат по-голяма финансова подкрепа за жизнеспособни междурегионални проекти за ИКТ, биоикономика, ресурсна ефективност, свързана мобилност и усъвършенствани технологии за производство.

(в) Ефективно финансово управление и правила– като продължение от 2021 – 2027 г. ще се използва *платформа за свободен достъп до данни*, чрез които ще се следи в реално време подбора на проектите, плащанията, както и постигането на поставените цели. Новата рамка за 2021 – 2027 г. предвижда връщане към правилото „N + 2“ (години), вместо „N + 3“ за България и Румъния през последния програмен период.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

5. По-гъвкава рамка на Политиката

Новата рамка предлага *по-малко бюрокрация и по-прости искания на плащане*, като се използват опростени варианти за разходите. Въведена е единна нормативна уредба, която обхваща 7 фонда на ЕС, които се реализират в сътрудничество с държави членки като „споделено управление“. Все повече се разчита на националните системи за контрол и одит, като за да се избегне дублирането на проверки с ЕК се разширява *принципът на „единния одит“*. Въвежда се „Междинен преглед“ на изпълнението за 2024 – 2025 г., чрез който ще се определи дали са необходими промени в програмите за 2026 и 2027 г. въз основа на изпълнението на програмите, нови приоритети, и най-актуалните за всяка държава препоръки.

6. Укрепване връзката с европейския семестър и икономическо управление на ЕС.

Конкретните за всяка държава препоръки в контекста на европейския семестър, ще се вземат предвид два пъти през бюджетния период — в началото, за разработване на оперативните програми и по време на междинния преглед. Нови благоприятни условия ще спомагат за премахване на пречките пред инвестициите. Тяхното изпълнение ще се наблюдава през целия финансов период.

7. Повече възможности за взаимодействия в инструментариума на бюджета на ЕС

Единната нормативна уредба, обхващаща фондовете на Регионалната политика и фонда „Убежище и миграция“, ще улесни създаването на *местни стратегии за интегриране на мигрантите, подпомагани със средства на ЕС*; Извън рамките на единната нормативна уредба ще се улесни взаимодействието с други инструменти на ЕС, като например *ОСП*, „*Хоризонт Европа*“, *LIFE* или „*Еразъм+*“. В рамките на новата програма *Interreg* ще се подкрепят междурегионални иновационни проекти, като регионите могат да използват собствени средства за проекти в Европа, съвместно с други региони. Освен това, ЕК предлага нов инструмент, *Европейски трансграничен механизъм* за хармонизиране на правните рамки за сътрудничество на граничните региони.

8. Както досега, засилено използване на финансови инструменти

Планира се, фондовете за безвъзмездни средства (грантове) да бъдат допълвани от финансови (частни) инструменти, на която основа държавите членки ще могат да прехвърлят част от своите средства по регионалната политика към новия централен **фонд InvestEU**, така че да ползват гаранцията, предоставена от бюджета на ЕС. Съчетаването на безвъзмездни средства и финансови инструменти се улеснява, а новата рамка включва и специални разпоредби за привличане на повече частен капитал.

Приоритети на регионалната политика в България за периода 2021 – 2027 г.

Националните приоритети за периода 2021 – 2027 г. са определени на базата на извършения през 2018 г. „Анализ на социално-икономическото развитие на България 2027 – 2017 г.“. Съставен е също списък с целите на политиките и политиките, които ще бъдат финансирани през периода 2021 – 2027 г. На базата на горния анализ, по-долу е представена справочна таблица за националните приоритети и оперативни програми. Тя ще се използва за структуриране на стратегическата рамка за развитие на община Драгоман (**Част 2.3**) и за конкретизиране на източниците за финансиране на мерките и проектите за развитие.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Поради риска от изменение на климата в България, страната ще заделва 25 % от ресурса на ЕСИФ за дейности и мерки за постигането на Цел 2 на Регионалната политика «По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез ...». Действията за сигурност и миграция ще бъдат насочено към улесняване на ТГС и обмена на информация, чрез оперативна съвместимост на информационните системи на ЕС по сигурността, управлението на миграцията и на границите, включително подкрепа на жертви на престъпления.

Таблица 2.2

Национални приоритети на регионалната политика и оперативни програми в България Приоритети (П) и подприоритети на регионалната политика 2021 – 2027 г.	Индикативни оперативни програми
П1. Наука и образование за конкурентоспособност 1.1. НИРД и научна инфраструктура 1.2. Стимулиране на иновации в предприятията	ОП „Наука и образование“ ОП „Иновации и конкурентоспособност“
П2. Образование и обучение за високо квалифицирана работна сила 2.1. Повишаване на уменията 2.2. Подобряване на здравните характеристики на работната сила	ОП „Развитие на човешките ресурси“ ОП „Наука и образование“
П3. Подобряване на свързаността и цифровизация на икономиката 3.1. Свързаност и достъпност 3.2. Електронно управление	ОП „Транспортна свързаност“ ОП „Развитие на регионите“ ОП „Електронно управление и техн. помощ“ „Програми за териториално сътрудничество“
П4. Насърчаване на социалното включване и намаляване на бедността 4.1. Включване в заетост 4.2. Подобряване на достъпа до социални и здравни услуги 4.3. Подкрепа за най-нуждаещите се	ОП „Развитие на човешките ресурси“ ОП „Храни и основно материално подпомагане“
П5. Оползотворяване на местния потенциал 5.1. Туризъм и култура 5.2. Екологична инфраструктура	ОП „Околна среда“ ОП „Морско дело, рибарство и аквакултури“ „Развитие на земеделието и селските райони“

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

2.3.Обща стратегия за интегрирано развитие на община Драгоман за периода 2021 – 2027 г.

Цели и приоритети на развитие на община Драгоман за 2021 – 2027 г.

1. Балансирано и поетапно планиране на ресурсите на базата на анализ на ситуацията и постигнатите през последните години резултати;
2. Интегрирано развитие на дейностите в съответствие с ресурсите, традициите и националната и регионална рамка за развитие;
3. Идентифициране на спецификата на общината и ориентиране на ресурсите и дейностите в посока нейното развитие.

Стратегическата роля на общината, в процеса на претворяване в действителност на виждането за бъдещето се определя от нейната

ВИЗИЯ: Да се утвърди Драгоман като гранична община със стратегическо значение за Република България и зона от първостепенно комуникационно значение в жизнен и европейски аспект

ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ

<u>ПРИОРИТЕТ 1</u>	Техническа инфраструктура (Водопровод, канализация, общински пътища и улична мрежа)
	<i>ЦЕЛ 1: Подобряване на общинската транспортна инфраструктура</i>
	<i>ЦЕЛ 2: Подобряване на водоснабдителната и канализационната инфраструктура</i>
	<i>ЦЕЛ 3: Усъвършенстване на системата за управление на ТБО</i>
	<i>ЦЕЛ 4: Интегрирано обновяване и развитие на града</i>
<u>ПРИОРИТЕТ 2</u>	Опазване на околната среда (въвеждане на разделно събиране на битови отпадъци, изграждане на екологична инфраструктура и въвеждане на енергоефективни мерки в общинските сгради)
	<i>ЦЕЛ 1: Редуциране на източниците на замърсяване на въздуха</i>
	<i>ЦЕЛ 2: Подобряване на управлението на риска от природни бедствия и възстановяване на нарушени терени</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

	<i>ЦЕЛ 3: Опазване и поддържане на биоразнообразието на защитените територии</i>
	<i>ЦЕЛ 4: Устойчиво управление и стопанисване на горите</i>
<u>ПРИОРИТЕТ 3</u>	Деятности в сферата на здравеопазването, образованието, социалните дейности и спорта
	<i>ЦЕЛ 1: Нови, привлекателни форми, методи и средства в системата на обучение, образование и възпитание</i>
	<i>ЦЕЛ 2: Изграждане на удобна, здравноосигурена и съвременна жизнена среда на различните социални групи хора в община Драгоман</i>
	<i>ЦЕЛ 3: Подобряване условията за живот на младите хора чрез развитие на качествени младежки дейности и спорт</i>
	<i>ЦЕЛ 4: Значима социална дейност и социални услуги, интеграция на деца в неравностойно положение и малцинствени групи, равнопоставеност</i>
<u>ПРИОРИТЕТ 4</u>	Облагородяване, възстановяване и опазване на публични пространства (площади, паркове, градини, детски площадки и зони за отдих)
	<i>ЦЕЛ 1: Облагородяване на обществените пространства</i>
	<i>ЦЕЛ 2: „Зелено” развитие на градската инфраструктура и среда</i>
	<i>ЦЕЛ 3: Рехабилитация и изграждане на зони за обществен отдих и спорт</i>
<u>ПРИОРИТЕТ 5</u>	Туризм, култура и културни ценности (информираност и публичност за забележителностите, съхраняване на обекти НКЦ, облагородяване на зоните около тях, изграждане на туристическа инфраструктура и насърчаване на алтернативния туризъм)
	<i>ЦЕЛ 1: Развитие на комплексен, разнообразен и конкурентоспособен туризъм, чрез усвояване потенциала на туристическите зони в дестинацията - община Драгоман</i>
	<i>ЦЕЛ 2: Подобряване и разширяване на туристическите инфраструктури и достъпност</i>
	<i>ЦЕЛ 3: Проучване, реставрация, консервация и социализиране на археологически обекти и културно-исторически паметници</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

	<i>ЦЕЛ 4: Подпомагане развитието на туристическите продукти, ефективен маркетинг и реклама</i>	
	<i>ЦЕЛ 5: Административно и кадрово обезпечаване на туризма</i>	
<u>ПРИОРИТЕТ 6</u>	Дейности в сферата на управлението и административния капацитет, с цел тяхното подобряване и развитие	
	<i>ЦЕЛ 1: Подобряване на координацията между администрациите в стратегическото планиране на общинското развитие</i>	
	<i>ЦЕЛ 2: Развитие на администрация, ориентирана към постигане на резултати</i>	
	<i>ЦЕЛ 3: Развитие на междуобщинските партньорства и повишаване на капацитета за подготовка и управление на проекти</i>	
	<i>ЦЕЛ 4: Териториално сближаване чрез трансгранично и транснационално сътрудничество</i>	

Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;

3.1. Същност и концепция на комуникационната стратегия

Планът за интегрирано развитие на Община Драгоман е разработен при спазването на принципите за партньорство и сътрудничество. Идентифицирани и привлечени в процеса на разработването са всички заинтересовани страни. Съгласно изискванията на ЗРР, Кметът на общината и Общинският съвет осигуряват информация и публичност на Плана за интегрирано развитие (ПИР) в съответствие със своите компетенции. Общинската администрация предприема всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на стратегическия документ.

Осигуряването на партньорство, публичност и прозрачност е приложено още на първият етап на разработване на плана и е валидно за всички последващи етапи на оценки и актуализация на плана, т.е. на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката на този планов документ.

Планът за интегрирано развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с всички стратегически, национални и регионални документи за развитие и с общия устройствен план на общината.

В изпълнението на ангажимента си по осигуряване на широко участие в процеса по съставяне на плана администрацията разработва комуникационна стратегия.

Комуникационната стратегия е документ, който включва дейности за проучване и анализ на потенциалните партньори, за информиране на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

местната общественост, за формиране на култура на общинско ниво в посока на местното социално и икономическо развитие. Чрез заложените в стратегията форми, методи и инструменти се осигурява информираното съгласие на заинтересованите страни. Информацията спомага за идентифициране на потенциални проблеми, за генериране на обществена подкрепа и за изясняване на съществени въпроси при очертаване на проблематичните области.

Изпълнението на стратегията е гаранция за прилагането на принципа на партньорство и осигуряването на прозрачност на процеса по разработване и реализация на плана, чрез одобрение, изпълнение и проследяване на пакет от подходящи мерки и действия.

От особено важно значение е правилното идентифициране на партньорите и заинтересованите страни в този процес. Заинтересована страна е отделно лице или обществена целева група в общината, които имат потребност (полза) от плана или в някаква степен ще бъдат засегнати от изпълнението и резултатите. Представителите на заинтересованите страни в плана за развитие до голяма степен се препокриват с т.н. целеви групи. Това са групите от хора, които са обект на въздействие от проекта.

Заинтересованите страни са идентифицирани още на фазата на генериране на идеи за плана за интегрирано развитие, като паралелно с това е осигурена прозрачност и достатъчна по вид и количество информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло. С това се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на плана. Една част от обществените структури участва във формулирането на приоритетите и мерките от плана и най-вече по осъществяването на контрол при последващото изпълнение на мерките при тяхната реализация. Основният показател за успеха на плана за развитие е до каква степен са удовлетворени очакванията на заинтересованите страни.

3.2. Планиране на комуникационната стратегия

Комуникационната стратегия е инструмент, който регламентира принципи, правила и процедури за подържане на постоянно и ефективно взаимодействие със заинтересованите органи, организациите, икономическите и социалните партньори, както и с физически и юридически лица, които проявяват отношение към развитието на общината. Целъ се предоставената информация относно разработването и изпълнението на плана да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията.

Специфичните действия за осигуряване на необходимата информация и публичност включват провеждането на разяснителни кампании, които могат да обхващат:

- Предоставяне в подходяща форма на информация за предвижданията на плана за интегрирано развитие, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и за очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;
- Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

бизнеса;

- Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
- Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
- Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализация на плана.

Специфичните цели на стратегията:

- Осигуряване на широка информираност и обществена подкрепа при разработването и изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината;
- Създаване на информационна база от планираните дейности, чрез предварително структуриране и систематизиране на вижданията на всички заинтересовани страни за постигане целите на плана за интегрирано развитие;
- Повишаване на капацитета за управлението на плана за развитие, чрез използване индивидуалната компетентност и експертиза на гражданските структури;

Основни принципи на стратегията

- **Практическа насоченост на съдържанието**

Посланията на стратегията, излъчени към обществената аудитория, съдържат фактологична и конкретна информация, съобразена с целите, със спецификата на целевите групи и очакваното въздействие. В търсенето на оптимален и ясно дефиниран ефект от всяка мярка, информацията се поднася в достъпен и максимално въздействащ вид. Специално внимание се отделя на адаптирането на информацията към интелектуалните и езиковите особености на отделните целеви групи;

- **Защита на обществения интерес**

Комуникационната стратегия се прилага по начин, който изгражда съпричастност в населението и в структурите на гражданското общество към проблемите на общината и ги мотивира за участие в управлението;

- **Увереност и позитивност**

Комуникационната стратегия изгражда позитивно отношение и мотивира гражданите и участниците в целевите групи. Анализът на проблемните аспекти на икономическата и социалната ситуация в общината се представя под формата на конструктивни изводи. Мерките, финансирани от оперативните програми на ЕС се представят като рационален инструмент за постигане на желаното

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

подобрене и постигане очакванията на гражданите.

- **Единство и координация**

Всички форми и комуникационни канали по прилагането на комуникационната стратегия се използват равностойно и в тясна координация. Независимо от различната насоченост на посланията към целевите групи, не се допуска противоречивост;

- **Навременност**

Всички мерки за информация и комуникация са планирани и се изпълняват с оглед своевременното задоволяване на идентифицираните нужди на целевите групи.

- **Партньорство**

Комуникационната стратегия се изпълнява в открит диалог и взаимодействие с всички заинтересовани страни.

- **Прозрачност**

Предоставянето на информация за изпълнението на мерките по информираност и публичност се осъществява в съответствие с изискванията на българското законодателство. Прозрачността цели постигането и утвърждаването на определен информационен стандарт, който не подлага на съмнение ефективността на работата на общината и в същото време удовлетворява обществената потребност от публичност за нейната дейност.

Нива на комуникация

- **Вътрешно ниво** – оптимизиране на комуникационните процеси в администрацията, чрез:
 - Подобряване на вътрешния обмен на документи и информация и на хоризонталната комуникация;
 - Осигуряване на лесен достъп до информационните ресурси и оперативната информация на експертите - отговарящи за комуникацията.
- **Общинско ниво** – осъществяване на конкретни комуникационни политики и дейности насочени към гражданите и към местните обществени и бизнес организации и медиите. Комуникацията на това ниво е подчинена на целите за прозрачност, насърчаване на диалог и сътрудничество.
- **Регионално ниво** – поддържане на ефективна комуникация и координация с регионални структури за развитие, по осигуряване на съответствие на общинския план за развитие със стратегическите документи на регионално ниво.
- **Държавни органи на местно ниво** - поддържане на продуктивна комуникация с държавните органи, относно прилагането на методическите указания по разработването и последващите етапи от реализацията на ПИРО, както и с управляващите органи на оперативните програми по усвояването на средства от европейските фондове.

Комуникационната стратегия включва механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация на плана за интегрирано развитие. Принципът на партньорство и

сътрудничество с представителите на различните заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнението на плана. Обществеността се информира за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са изразходвани финансовите ресурси.

3.3. Изпълнение на процедурите на комуникационната стратегия

3.3.1. Идентифициране на заинтересованите страни

При идентифициране на заинтересованите се търси отговор на следните въпроси:

- Кой са конкретните представители на заинтересованите страни в общината?
- Какво заинтересованите страни искат да постигнат за общината и какви са техните очаквания?
- Съвпадат ли очакванията на заинтересованите страни със целите на Плана за интегрирано развитие?
- Може ли да бъде оценен конкретният принос на всяка заинтересована страна към процеса на местното развитие?

Конкретните отговори формират средата за взаимодействие между публичните цели и интересите (очакванията) на целевите групи, които трябва да бъдат мотивирани за участие в процеса на регионално развитие. В общината има много заинтересовани страни като организации със стопанска или идеална цел, които доброволно изпълняват част от държавните или общински задачи, за и в съответствие със своите интереси.

Заинтересованите страни се включват още на етапа на разработването и приемането на плана за развитие, като тяхното участие става особено значимо при реализацията на приоритетите и целите, заложи в него. Ангажимент на общинската администрация е да осигурява необходимата публичност и да прилага всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности при определянето и реализацията на целите и приоритетите на документа. Планът за интегрирано развитие се обсъжда и съгласува със заинтересованите организации, с икономическите и социалните партньори, а така също и с физически и юридически лица, които не са индиферентни към развитието на общината. Цели се, информацията да достига до максимален брой представители на заинтересованите страни и да осигурява участие им в обсъжданията и вземането на решенията.

Заинтересованите страни имат различни характеристики и изискват различен комуникационен подход. Съществуват съществени различия по отношение на интересите на отделните страни и по отношение на собствената им позиция спрямо местното икономическо развитие. Целевите групи имат различна степен на разбиране, на готовност и компетентност да партнират. Някои от тях дори са слабо информирани за тези възможности и не са осъзнали ползите, които могат да се извлекат от такова партньорство. Няма опит за работа в партньорство и не разполагат с достатъчна информация за подобно участие. Други имат вече опит, но той не е систематизиран. Тези обстоятелства правят процеса по идентифицираните на заинтересованите лица и организации специфичен и деликатен. Субективното включване крие риск от изкривяване на процеса при подбор на идеи за конкретни проекти.

Нежелателните последици могат да се намалят съществено, ако се направи анализ на всяка една от заинтересованите страни по схемата

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

“всеки за всички”. Анкетиране в началото на едно-две лица, с последващо анкетиране на други посочени от тях и с постоянно разширяване на обхвата, може да идентифицира широк кръг от заинтересовани страни, от които чрез преки контакти ще се намерят подходящите за включване и в други анализи заинтересовани лица и независими експерти. Изключително важно е да се идентифицира конкретно множество от очаквания, несъгласия и пречки, които заинтересованите страни могат да изявят спрямо проекта на плана за интегрирано развитие. Поради това тези очаквания трябва да се анализират и на тази база да се определят приоритетите на всяка една от целевите групи.

Освен всичко това, партньорството означава, че отношенията с другите партньори трябва да се различава от отношенията към колегите в организацията или целевата група.

При разработването на ПИР, партньорството трябва да се управлява ефективно като:

- Разработва се ясен и точен план за работа, който се съгласува с всички партньори;
- Проучва се всеки поставен въпрос, като всеки изразява мнението си;
- Анализира се цялата придобита информация и се правят заключения;
- Вземат се решения за планирани действия, като ролята и отговорностите на всяка от страните се съгласуват;
- Осъществява се постоянен контрол.

Важно е партньорите да общуват дух на взаимноизгодно сътрудничество, откровеност и доверие и да осъществяват добра комуникация в хода на разработване на плана за развитие. Разчита се на редовно участие в съвместните срещи за консултиране на плана. Смисълът е постигане общите за общината и заинтересованите страни цели на плана за развитие.

С оглед насърчаване на сътрудничеството между отделните общини и местните общности, при разработването на плана е препоръчително да се включат и представители на администрацията, бизнеса и гражданското общество от съседни общини.

Целеви групи на комуникационната стратегия

Вътрешни целеви групи

- **Общинска администрация**

Служителите в общинската администрация са страна и едновременно с това преки участници, както в процеса на разработване на плана за развитие, така и при изпълнението на приоритетите и мерките. Тяхно задължение са дейностите по осигуряването на информация и публичност, както и по поддържането на добро взаимодействие и обратна връзка с другите целеви групи. В определени моменти, общинската администрация влиза и в ролята на бенефициент по реализацията на проекти, свързани с административния процес. Служителите в местната администрация са пряко свързани с цялостния процес по реализацията на местната политика и освен административни и логистични функции могат и трябва да изразяват отношение и по генерирането на стратегически и управленски идеи. Като преки участници и по служебни задължения в процесите по съставяне и изпълнение на плана, те могат да инициират идеи и действия, както и да идентифицират други заинтересовани лица.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- **Общински съветници**

Общинските съветници са специфична целева група. Те имат двойна роля - веднъж като членове на колективния орган на местното самоуправление - Общинския съвет, утвърждават и приемат актове на кмета на общината, свързани с местното развитие и втори път - като пълноправни граждани и представители на гражданското общество в управлението са длъжни да отстояват и да работят в полза на местния обществен интерес. Те притежават обща компетентност за решаване на всички местни въпроси.

Външни целеви групи

- **Граждани**

Гражданското участие в процесите на вземане на решения по публичните политики е ново измерение в отношенията между управляващи и граждани. То се позовава на разбирането, че гражданите имат право да бъдат постоянен и самостоятелен участник във формирането на политики. Основно право на всеки европейски гражданин е правото на добра администрация и добро управление. Под добро управление се разбира прозрачност и ефективност в работата на администрацията, с осигурено участие на гражданите в процесите на вземане на решения по публичните политики.

- **Неправителствени организации (НПО)**

Неправителствените организации са граждански образowania, които освен, че са изразител на обществени интереси, в повечето случаи отстояват и свои интереси, свои потребности и имат собствени претенции. Все пак - идеалните цели, за които са създадени насочват техните действия към предоставяне на различни (най-често социални и културни) услуги на гражданите и към изпълнение на дейности, възложени им от органите на държавното и местното управление. Неправителствените организации са едновременно партньор на общината и потенциални бенефициенти. Опитът от усвояването на средства по ЕСИФ показва, че неправителственият сектор често насърчава инициативи и създава идеи, които ангажират общината към тяхното осъществяване. Ето защо, те биват не само информирани за целите, приоритетите и мерките на плана за развитие, но и насърчавани да участват със свои предложения. Конкретни комуникационни действия се насочват към неправителствените организации, предоставящи образователни, социални, културни услуги, туристическите сдружения и към други обществени субекти.

- **Бизнес субекти**

Макар и не пряко ангажирани с местното икономическо развитие, местните власти са най-силно заинтересовани от пълноценно прилагане на всички мерки от плана за развитие. Интересите на местната власт са свързани с осигуряването на възможности за социално-икономическо развитие и привличане на инвестиции. Бизнесът изисква различна степен на разбиране, готовност и компетентност за партньорство при осъществяването на комуникационната стратегия и при реализацията на конкретни мерките от плана за интегрирано развитие. Някои от тези субекти дори не са информирани за тези възможности и не са осъзнали ползите, които могат да имат от такова партньорство. В Община Драгоман, специално отношение се прилага спрямо земеделските производители, средния и малкия бизнес - доколкото го има. Важен аргумент за повишеното внимание спрямо тази целева група е възможността в плана за развитие да влязат

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

проекти и мерки в подкрепа на създаването на публично-частно партньорство между администрацията и бизнеса. Това е силно въздействаща форма за повишаването на икономическата ефективност, чрез привличане на частния сектор и ограничаване на публичните разходи чрез разтоварване на общината от несвойствени дейности и финансиране. Персоналните участници се определят с помощта на общинската администрация. Целта е не само включването на максимален брой участници, но и същите да бъдат с ясно изразени обществени позиции и интерес относно развитието на общината. Определените представители имат доказано участие и инициативност при предходни обсъждания, работни срещи, дискусии и анкети предходни планове за развитие. Включени са неправителствените организации, предоставящи образователни, социални и културни услуги и бизнес субекти осъществявали публично-частни партньорства с общината. При формиране на целевите групи е търсено различие по отношение на интересите и позициите им спрямо местното икономическо развитие.

3.3.2.Инструменти на комуникационната стратегия

- **Информирането като форма на гражданско участие**

Това е процес, при който заинтересованите страни и гражданите се информират от общинската администрация за времето и технологията по съставяне на Плана за интегрирано развитие, за етапите по неговата реализация, за приоритетите и мерките, заложи в него, както и относно източниците за финансиране. С други думи, това е един непрекъснат процес, съпътстващ целия програмен период, през който се реализира плана. При т.н. активно информиране, освен предоставянето на еднопосочна информация се използват и методи за насърчаване на гражданското участие. Гражданските и бизнес субектите се уведомяват как и при какви условия да участват в управлението на плана за развитие и как да изразяват своето мнение.

Принципи на ефективното информиране

- Прилагане на диференциран подход спрямо спецификата на целевите групи;
- Използване на всички възможни канали за информация;
- Използване на достъпен език;
- Информирането винаги предхожда вземането на решения;
- Активност за насърчаване гражданските субекти да споделят мнението си и да осъществяват обратна връзка.

Форми за информиране

- **Информационни срещи със целевите групи**

Тази форма се използва периодично, най-вече преди вземането на решения, свързани с разработването и изпълнението на плана за развитие. В някои случаи на гражданите се предоставя възможност да изразят своите опасения и мнения по тях. Срещите се организират по инициатива на администрацията или по инициатива на определена целева група. Обявяват се предварително по основните комуникационни канали – печатни и електронни медии и на Интернет страницата на общината. Протичането на срещите не

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

следва специфични правила. Основната цел е да се даде възможност на колкото се може повече хора да изразят своето мнение. Начинът на провеждане е разнообразен – може да се започне с отворена презентация, след което да премине в дискусия в малки групи, с представяне на общите мнения от груповата работа.

• Граждански панел

Методът предоставя възможност за информиране на широката общественост за цялостния процес на планиране, където е необходимо да се съберат гледните точки на гражданските структури, изразени от определени от тях експерти по основни проблеми и различни области на приложение и познание. За разлика от информационните срещи той се организира и провежда в експертен консултативен формат.

Консултирането като форма на гражданско участие

Това е процес, при който гражданите, лобисти и представители на групи с общ интерес, коментират официални предложения и допринасят с участието си за генерирането на идеи и управленски решения.

Анкетиране

Анкетирането се провежда на отделни етапи:

- При стартиране на разработването на плана за интегрирано развитие и цели събиране от заинтересованите страни на максимален брой виждания и становища относно философията на плана - в частност и за възможностите за балансирано развитие на общината - в глобален аспект;
- По време на реализацията /периодични анкети/ на приоритетите и мерките от плана, с оглед установяване на удовлетвореността на заинтересованите страни от постигнатите резултати.

Анкетирането се провежда с предварително подготвен инструментариум (анкетни карти) и под инструктажа на членовете на екипа по разработването на плана за развитие.

Обществени обсъждания

В рамките на разработването на ПИР на Община Драгоман е целесъобразно провеждането на две обсъждания, като ключови етапа от процеса на съставяне на документа.

Първото обсъждане се провежда за представянето на бъдещата визия, стратегическите цели и приоритети за развитие на общината. Осигурява се възможност чрез анкети за представяне на проектни предложения от страна на заинтересованите страни, чийто представители участват в обсъждането, които се предоставят на екипа, разработващ плана.

Второто, вече обществено обсъждане включва публикуването на ПИР, покана за мнение и обсъждането на плана пред местната общественост, преди приемане от Общинския съвет.

Интернет страницата на община Драгоман

Най-гъвкавият и лесно достъпен инструмент за комуникация със заинтересованите страни е Интернет страницата на общината.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Проектът на плана за развитие се публикува на Интернет страницата, като се осигуряват on-line възможности за обратна връзка - мнения, становища, съждения и предложения на заинтересованите страни. В рамките на общата комуникационна стратегия на страницата се публикуват задължително и последващите годишни отчети за изпълнението на мерките.

Интернет страницата се използва като средство за редовно предоставяне на актуална информация за оперативните програми, формулярите за кандидатстване, указания, често задавани въпроси, прегледи на печата, информация за одобрени проекти, обяви за обществени поръчки и насоки за прилагане на мерките за информация и публичност.

Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини -приоритетни зони за въздействие

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие следва да бъдат определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Зона за въздействие е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните за въздействие се определят на базата на общи (идентични) характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие. Зоните за въздействие могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални или бизнес зони, зони за култура, за отдых и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за коопериране със съседни общини). Зоната за въздействие се определя в границите на структурно обособена част от територията на общината, като конкретният ѝ териториален обхват се съобразява и с разполагаемите финансови, времеви, технологически и кадрови ресурси и потенциални партньорства, достатъчни за реализация на идентифицираните за съответната зона интервенции. Зоните за въздействие за нашата община ще бъдат тъй наречените „Други зони за въздействие със специфични характеристики“.

Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси, с които разполага общината. Приоритетните зони ще бъдат ограничени по брой и така подбрани, че тяхното развитие да може в най-голяма степен да повлияе върху развитието на цялата община. Подборът на приоритетните зони за въздействие са добре обосновани и базирани на реални данни и проучвания за съответната територия, а в плана са описани характеристиките, проблемите и потенциалите на всяка зона, както и аргументите, въз основа на които съответната зона е определена като приоритетна за развитие.

Зона 1 – Административен център на община Драгоман – гр. Драгоман, приоритети за развитие на града, цели и мерки за прилагане;

- Техническа инфраструктура (Водопровод, канализация, общински пътища и улична мрежа);

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- Облагородяване, възстановяване и опазване на публични пространства (площади, паркове, градини, детски площадки и зони за отдих);
- Изграждане на екологична инфраструктура;
- Развитие на културната дейност;
- Привличане на инвеститори;
- Дейности по въвеждането на разделно събиране на битови отпадъци;
- Подобряване и поддържане на общинските сгради (административна сграда, училищни сгради, детска градина, детска ясла, поликлиника, полицейски участък, жилищни блокове и др.)
- Дейности в сферата на здравеопазването, образованието и спорта;
- Дейности по опазване на околната среда;
- Развитие на туризъм;
- Подобряване на административния капацитет;

Зона 2 – Маловско корито (селата Големо Малово, Раяновци, Мало Малово, Василевци и Цръклевици) – приоритети за развитие, мерки и цели за постигане.

- Дейности, спомагащи развитието на земеделието и животновъдството в района;
- Изпълнението на проекти, спомагащи опазването на природните забележителности (Чепън планина, Драгоманско блато);
- Извършване на дейности и изпълнение на проекти, спомагащи опазването на биоразнообразието и екологичния ландшафт в зоните попадащи в Натура 2000, Раяновци – по директива на птиците, Драгоман – по директива на местообитанията;
- Дейности по опазване на околната среда;
- Развитие на туризъм;
- Дейности по изграждане на водопровод и канализация;

Зона 3 – „Бурел“ (с. Габер, с. Чуковезер, с. Камбелевци, с. Табан, с. Цацаровци, с. Ялботина, с. Чеканец, с. Начево, с. Дреатин, с. Горно село, с. Грълска падина, с. Круша, с. Несла, с. Владиславци, с. Вишан и с. Чорул, с. Долно ново село) – приоритети за развитие, мерки и цели за постигане.

- Изпълнение на проекти и дейности с възможно сътрудничество с община Сливница;
- Опазване на културното наследство;
- Дейности по изграждане на водопровод и канализация;
- Дейности по поддържане на речните корита;
- Дейности по опазване на околната среда;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- Развитие на туризъм;

Зона 4 – Гранична зона „Калотина“ (с. Калотина, с. Драгоил, с. Ново бърдо, с. Летница, с. Прекръсте, с. Липинци, с. Чепърлянци, с. Беренде извор, с. Беренде) – приоритети за развитие, мерки и цели за постигане.

- Дейности за стабилното функциониране на пограничния район;
- Възможност за изпълнение на проекти по ТГС с РСърбия;
- Развитието на земеделие и животновъдство в района;
- Опазване на културното наследство;
- Дейности по поддържане на речните корита;
- Дейности по опазване на околната среда;
- Развитие на туризъм;

Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;

Програмата за реализация на ПИРО има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на плана с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

5.1. Развитие на туризма на територията на община Драгоман в периода 2021-2027

5.1.1. Общо положение

В община Драгоман, като стратегическа гранична зона и Външна граница за Европа, развитието на туризма се явява изключително важен и приоритетен момент със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата заетост. Развитието на туризма има пряко отношение към качеството на живот на местното население и гостите на дестинацията, като отразява отношението към културно историческото и природно наследство, към традициите, обичаите и съвременната култура. На ниво дестинация, туризмът играе съществена

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

роля за изграждането и утвърждаването на положителен имидж на общината. Политиката на Община Драгоман за развитието на туризма се основава на базата на Закона за туризма, в който са дефинирани мероприятията, които следва да се изпълнят в съгласие с Националната стратегия за развитие на туризма и тяхното функциониране и в съответствие с постъпленията от туристически данък и такси от категоризации на туристически обекти на територията на общината.

5.1.2. Визия, мисия и стратегически цели

Визия: Визията отразява достигане на значимо, иновативно и перспективно ниво на развитие на туризма в община Драгоман във всичките му сфери и измерения. Тя е консолидирана, обобщена представа за стандарта на живот и качествата на средата, които могат да се постигнат чрез инвестиции в туристическия сектор и чрез популяризиране на района като атрактивна и забележителна туристическа дестинация. Наличието на невероятни природни и културно-исторически дадености дава предпоставка жителите на община Драгоман да имат работа и по-висок жизнен стандарт, да обитават добре устроена жизнена среда и да чувстват сигурност за живота си и за бъдещето на децата си. Успешното развитие на туризма може да им даде нови работни места, както в сектора, така и в съпътстващи дейности и услуги и да превърне община Драгоман в привлекателно място за живот. На тази основа са формулирани визията, мисията и целите за развитие на туризма периода 2021-2027 г.

Мисия: Мисията на Община Драгоман е да провежда последователна и целенасочена политика в областта на туризма, като осигурява координация и партньорство между публичния, частния и неправителствения сектор и съдейства за популяризиране на дестинацията.

Главна цел: Утвърждаване на община Драгоман на туристическия пазар, като привлекателна дестинация за активен туризъм през всички сезони на годината и осигуряване на устойчива конкурентноспособност на местните туристически продукти.

Стратегически цели:

1. Целогодишно привличане на туристи, чрез оползотворяване на потенциала и комплексно развитие на всички видове туризъм – планински, културно- исторически, екологичен, приключенски, селски, конферентен, спортен, лов и риболов.
2. Повишаване качеството на туристическия продукт и ролята на туризма в местната икономика, генериране на работни места и стимулиране на предприемачеството в съпътстващи дейности и услуги.
3. Развитие на туристическите ресурси, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията.

2. Специфични цели, мерки и дейности.

Специфична цел 1: Развитие на комплексен, разнообразен и конкурентоспособен туризъм, чрез усвояване потенциала на туристическите зони в дестинацията - община Драгоман.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

1. Усвояване, запазване и развитие на потенциала на туристическите зони

Дейности:

- ✓ Изграждане на туристически еко-маршрут до връх „Петровски кръст“ на Чепън планина и новоизградения Храм – параклис „Св. Св. Апостол Петър и Павел“;
- ✓ Изграждане на еко-пътеки до „Св. Св. Петър и Павел“ с. Беренде - изключително ценен исторически паметник от национално значение;
- ✓ Изграждане на подходящо място за провеждане на големи фестивали и концерти – реконструкция на централен площад ЦГЧ;
- ✓ Изграждане на туристическа еко-пътека до Неделишкия манастир „Св. Атанасий Велики“;
- ✓ Публично-частно партньорство (ПЧП) за развитие на местния туризъм – създаване на традиционните занаятчийски школи за младите поколения и запазването им като местен туристически ресурс;
- ✓ Публично-частно партньорство (ПЧП) за изучаване, документиране и запазване на местния бит, традиции, фолклор и др;
- ✓ Организиране на спортни състезания, тренировъчни школи, турнири и шампионати за различни спортове и оползотворяване на потенциала за спортен туризъм във всички зони;
- ✓ Организиране на зелени училища, детски лагери и ученически пешеходен туризъм;
- ✓ Организиране на научни срещи, конференции, симпозиуми, конгреси и усвояване на потенциала за бизнес туризъм във всички зони;
- ✓ Организирано наблюдение на птици, животни и на находища от редки растения и билки в природния феномен „Карстов комплекс Драгоманско блато“ - 11-ти Рамсарски обект в България и планината Чепън.

2. Повишаване конкурентоспособността и качеството на туристическия продукт

Дейности:

- ✓ Създаване и развитие на конкурентоспособен туристически продукт върху биоразнообразието и ресурсите, които предлага Драгоманско блато;
- ✓ Провеждане на периодични проучвания сред потребителите на местните туристически продукти и услуги за оценка на качеството и пазарните нужди;
- ✓ Обособяване на места за къмпингуване около планираните еко-пътеките;
- ✓ Използване на природните и климатични условия, които дава Чепън планина за развитие на делтапланеризъм;
- ✓ Осигуряване на безопасността на туристите в планината с добре поддържани маршрути (прочистване, почистване, обезопасяващи въжета и др.);
- ✓ Развиване на планинско колоездене през определени сезони на годината;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

3. Разнообразяване на туристическото предлагане – атракции и културни събития

Дейности:

- ✓ Активизиране дейността на Туристически център Драгоман и Посетителския център в с. Несла, в който да се показва работата на местни занаятчии, да се организират изложби на местни произведения на изкуството, занаятите и кулинарията;
- ✓ Изграждане на еко–пътека и развитие на планинско колоездене до храм – параклис „Св.Св. Ап. Петър и Павел“ на връх Петровски кръст;
- ✓ Развитие на съществуващата инфраструктура – още спирки за междуселищен транспорт, подобряване на пътната инфраструктура и възстановяване на стари чешми и оброчни кръстове;
- ✓ Популяризиране на създаденото от 2012 г. иновативно събитие за България „Байк и Рън за Чепън“ – едно от най-популярните ежегодни състезания по планинско бягане и колоездене, надхвърлило националните рамки и придобило вече международен характер.

4. Съпътстващи туризма дейности и услуги

Дейности:

- ✓ Създаване на тържище за местни селскостопански, горски и биопродукти;
- ✓ Популяризиране на местни кулинарни специалитети и предлагането им на туристите;
- ✓ Изграждане на пунктове за изкупуване на билки и предлагане на лечебните растения със запазена марка на местен био-продукт и като част от здравния и еко туризъм община Драгоман;
- ✓ Събиране и предлагане на горските плодове и гъби;
- ✓ Организиране на търговски изложения за засилване на връзките между туристическата индустрия и местните производства – селско стопанство, хранително-вкусова промишленост, занаятчийство и др.;
- ✓ Налагане на организирания ежегоден селскостопански панаир за изложение на животновъдна и селскостопанска продукция от местни производители под наслов „Ден на животновъдството и земеделието“ в с. Големо Малово - Маловското корито, като масов, атрактивен и важен момент от обществено-политическия, културен и туристически живот в общината.

Специфична цел 2: Подобряване и разширяване на туристическите инфраструктури и достъпност.

1. Възстановяване и подобряване на обществената пътна и ВиК инфраструктура

Дейности:

- ✓ Рехабилитация/реконструкция на съществуващата общинска пътна мрежа и изграждане на нови участъци с оглед бъдещето развитие на общината и формиране на нови курортно туристически локализации;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- ✓ Рехабилитация/реконструкция на довеждащата републиканска пътна мрежа за
- ✓ подобряване достъпа до дестинацията - Изграждане на скоростен път София – Ниш;
- ✓ Рехабилитация на улична мрежа и тротоари във всички населени места на общината;
- ✓ Подобряване на транспортния достъп до културно-исторически, религиозни обекти и туристически атракции, включително изграждане на паркинги и санитарни възли;
- ✓ Изграждане на еко-пътеки и други възможни подходи до природните и културно-исторически забележителности, използвайки предвидените Програми и Европейски проекти за периода 2021-2027 г., най-вече Оперативната програма за развитие на регионите, Оперативната програма за околна среда, Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ-ИПП България-Сърбия и др.

2. Възстановяване и обновяване на площади, паркове и зони за отдих

Дейности:

- ✓ Реконструкция и модернизация на Централна градска част (ЦГЧ) на град Драгоман;
- ✓ Реконструкция на зелените площи междублокови пространства в ЦГЧ на гр. Драгоман;
- ✓ Реконструкция и облагородяване на кметства по населените места;
- ✓ Благоустрояване, обновяване на Градски парк - гр. Драгоман, вкл. реконструкция/изграждане на фитнес на открито и велопарк;
- ✓ Създаване на крайграски лесопаркове с мрежа от пешеходни и велосипедни алеи край гр. Драгоман;
- ✓ Паркоустройство и озеленяване на зелените площи - нови градинки с детски, спортни площадки, пейки и фитнес на открито;
- ✓ Поддържане, благоустрояване, озеленяване и поддържане на площади, паркове и зелени зони за отдих в селата в най-висок туристически потенциал: с. Габер, с. Несла, с. Калотина, с. Беренде, с. Големо Малово, с. Раяновци, с. Василевци и др.

Специфична цел 3: Проучване, реставрация, консервация и социализиране на археологически обекти и културно-исторически паметници.

1. Проучване, реставрация, консервация и експониране на археологически обекти.

Районът в община Драгоман е известен като „Малката Света гора“ на Балканския полуостров, като това вече придоби международна известност. Материалното културно-историческо наследство на Драгоманския регион може да се обособи в няколко периода в зависимост от историческата епоха и събития.

Дейности:

- ✓ Изграждане на еко-пътека до храм – параклис „Св.Св.Ап.Петър и Павел“ на връх „Петровски кръст“ на Чепън планина;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- ✓ Изграждане на подходяща пътна инфраструктура в участъците от налични остатъци от пътя ВИАМИЛИТАРИС; римски градища и др.
- ✓ Възстановяване на „Св. Св. Петър и Павел” с. Беренде;
- ✓ Възстановяване на „Св. Архангел Михаил“ в местността „Малката Света гора“ при с. Долно ново село;
- ✓ Реконструкция и обновление на Маломаловския манастир „Св.Николай Чудотворец“ по Мярка 7.6 от ПЗСР към ДФ „Земеделие“;
- ✓ Изграждане на еко-пътека до Маломаловския манастир „Св.Николай Чудотворец“ с. Мало Малово;
- ✓ Изграждане на туристическа инфраструктура, еко-пътека до манастирът „Св. Петка“ в с. Чепърлянци;
- ✓ Изграждане на туристическа инфраструктура до новореставрирания Неделишкия манастир „Св.Атанасий Велики“;

Специфична цел 4: Подпомагане развитието на туристическите продукти, ефективен маркетинг и реклама.

1. Информационно обезпечаване на туризма

Дейности:

- ✓ Разширяване дейността на туристическите информационен център в гр. Драгоман.
 - ✓ Разширяване дейностите на Посетителски център с. Несла.
 - ✓ Свързване на всички в туристическия бранша в обща информационна мрежа и създаване на единен информационен портал за дестинация община Драгоман с възможност за онлайн резервации в местата за настаняване.
 - ✓ Поставяне на информационни табели и карти за съществуващите обекти, маршрути и места за настаняване във всички туристически зони.
 - ✓ Поставяне на указателни табели в малките населени места с упътване за достигане на природните и културни забележителности в района.
 - ✓ Обновяване на туристическите маркировки и знаци по планински маршрути и екопътеки.
 - ✓ Изготвяне на туристически информационни карти с маршрутите в района,
- включително за планинските пешеходни маршрути община Драгоман.

2. Туристически маркетинг и реклама

Дейности:

- ✓ Разработване на Маркетингова стратегия на дестинация община Драгоман.
- ✓ Създаване на туристически бранд за община Драгоман, базиран върху природните дадености и културно-историческата идентичност на дестинацията

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- ✓ Изготвяне и разпространение на брошури, видео-материали, клипове, рекламни филми и други с информация за туристическия потенциал на община Драгоман.
- ✓ Участие в български и международни туристически борси и търговски изложения.
- ✓ Публикации в Интернет и в местни, национални и чуждестранни средства за масова информация.
- ✓ Организиране на опознавателни посещения в района за тур-оператори и тур-агенти.
- ✓ Бизнес посещения на инвеститори за представяне на туристическия потенциал и свободни за инвестиции сгради, обекти и терени.
- ✓ Туристически обмен с побратимени градове на гр. Драгоман за популяризиране на дестинацията.

Специфична цел 5: Административно и кадрово обезпечаване на туризма.

1. Интегрирано управление на туризма в община Драгоман

Дейности:

- ✓ Засилване работата на създадения Консултативен съвет по туризъм на община Драгоман с участието на всички заинтересовани страни.
- ✓ Поддържане на актуална информация за всички категоризирани обекти на територията на общината
- ✓ Разширяване туристически дейности за подпомагане на интегрираното управление и реализиране на проекти в туризма.
- ✓ Привличане на всички заинтересовани страни за провеждане на единна политика в областта на туризма и балансирано развитие на дестинацията.

5.1.3. Заключение

Община Драгоман има потенциал и капацитет да се развие като привлекателна дестинация за атрактивен туризъм през всички сезони на годината. Настоящите насоки към ПИРО 2021-2027 г. ще допринасят за устойчиво, интегрирано туристическо развитие на общината, привличане на инвеститори в сектора, подобряване и разширяване на базовата инфраструктура, повишаване качеството на туристическото предлагане и за утвърждаването ѝ като предпочитана дестинация за отдых и туризъм. Заложените цели ще се постигнат чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: културно - историческия, екологичен, здравен, спортен, приключенски, селски туризъм, лов и риболов. Предлагането ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, фестивален и събитийен туризъм, тренировъчни школи, уикенд почивки, зелени училища, детски лагери, бизнес и конгресен туризъм. Прогнозата е, че община Драгоман ще продължи своето динамично и устойчиво

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

туристическо развитие, като използва всички възможности и налични ресурси, но за това ще е необходимо да се осигури поэтапното и стриктно изпълнение на набелязаните цели, мерки и дейности.

Действията на Общината и инвестиционните проекти в сферата на туризма трябва да спрат негативните тенденции в развитието, които сега се наблюдават и да спомогнат за повишаване на жизнения стандарт на населението и създаване на нови работни места. Постигането на благоприятно за общината развитие може да се осъществи, като се използват два основни подхода:

- Инвестиционен подход – в този подход държавните институции, местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации ще играят съществена роля в предлагането, разработването и лобирането за осъществяване на местни и чуждестранни инвестиции и за привличане на финансови средства за осъществяване на инвестиционни проекти за успешно развитие на туризма в община Драгоман;

- Ресурсен подход – максимално използване на местните туристически ресурси и потенциални възможности и на наличните техническа, социална инфраструктура и материално-техническата база в туризма.

В допълнение на тези два подхода трябва да се работи в две още две посоки – осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туризма, които да обезпечат доброто и качествено обслужване на туристите и гостите, от една страна, и активен маркетинг и реклама на дестинацията и местните продукти и услуги на българския и международен пазар, от друга.

Устойчивото развитие на туризма изисква участие на всички заинтересовани страни, както и политическа воля за изграждане на съгласие. Постигането на устойчивост при развитие на туризма е продължителен процес, който изисква непрекъснато наблюдение на въздействието и взимане на превантивни и коригиращи мерки, когато и където е необходимо.

Настоящата програмата за интегрирано развитие на туризма в община Драгоман с хоризонт до 2027 г. е динамичен и отворен документ. Тя може периодично да бъде допълвана, съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение. Опитът показва, че привличането на инвестиции за интегрирано туристическо развитие винаги се изразява в сложна комбинация от местни, регионални и общодържавни интереси и политики, което оказва влияние върху изпълнението на дейностите в разработваните планови и стратегически документи. В новите условия трябва да доминират интересите на местните общности и те трябва да се отчитат при формирането на проекти, програми и привличане на инвеститори в сферата на туризма. Само така провежданите политики ще бъдат ефективни и ще дадат резултат и икономически ползи. Дейностите на местната власт в община Драгоман трябва да бъдат насочени към агресивен маркетинг и реклама на туристическата дестинация, привличане на преки външни инвестиции, насърчаване на предприемачеството и стартиране на нови съпътстващи туризма икономически дейности, съчетани с подкрепящи мерки за развитието и инфраструктурни подобрения.

За финансовото осигуряване на необходимите мерки и дейности могат да се използват възможностите, осигурени в най-голяма степен от ОПРР, ПРСР, други български оперативни програми, по които Община Драгоман и местния бизнес са потенциални бенефициенти. Като допълнителни източници на средства могат да се използват други общностни програми, финансирани от фондовете на ЕС и други

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

национални и международни донорски програми. Финансов ресурс за осъществяване на мерките и дейностите в Програмата за развитие на туризма в община Драгоман може да се привлече от общинския бюджет, републиканския бюджет, частни инвестиции и банкови кредити. Гъвкава форма за финансиране е публично-частното партньорство и изготвянето на съвместни проекти със съседни общини, побратимени градове от други държави, местния бизнес и НПО.

Мерки в програмата за реализация (Приложение №1):

Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение №1А)

Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

6.1. Мерки за ограничаване изменението на климата

С ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменение на климата (РКОНИК) през 1995 г. и на Протокола от Киото през 2002 г. страната ни стана субект на редица международни задължения, свързани с ограничаване изменението на климата. Голяма част от тях бяха въведени в България със Закона за опазване на околната среда /ЗООС/ (ДВ, бр. 91 от 2002 г.), със Закона за енергийната ефективност /ЗЕЕ/, както и със Закона за енергията от възобновяеми източници /ЗЕВИ/ и допълващите ги подзаконови нормативни актове. По този начин всяка институция или частен субект станаха съпричастни към мерките за опазване на околната среда и ограничаването на изменението на климата. Общините като публични институции имат специални ангажменти по горепосочените закони, за изпълнението на които се следи по редица индикатори. Община Драгоман работи и ще продължава да работи по прилагането на мерки за намаляване на изменението на климата в няколко направления:

- Опазване на общински терени и недопускане на замърсяване. - Община Драгоман след като закри незаконните сметища ги рекултивира и затреви със специални тревни смески, съдържащи семена на обичайните за района растения. Сега тези площи са превърнати в зелени пространства за чистотата. Община Драгоман с помоща на специализиран автомобил извършва сметосъбиране и сметоизвозване на отпадъци от населените си места, и ги депонира в Регионалното депо за битови отпадъци в с. Богъовци, община Костинброд. Следващата стъпка е преминаването към разделно събиране на битовите отпадъци;
- Обогащаване на неземеделски терени с определен брой дървета и превръщането им в гори – „белите дробове на планетата”.
- Повишаване на енергийната ефективност на общинските сгради и популяризиране на този подход сред населението за прилагането му към частните домове.
- Внедряване на източници на възобновяема енергия на територията на община Драгоман.

6.2. Мерки за адаптиране към климатичните промени

Понятието „климатични промени” („изменение на климата”) се наложи като термин, с който се описват значителни и дълготрайни промени в традиционните климатични условия на Земята в определени територии и региони за периоди, обхващащи от десетилетия до милиони години. Адаптирането към климатичните промени се идентифицира като „предприемане на действия за укрепване на устойчивостта на обществото спрямо изменението на климата и свеждане до минимум на негативните последици от него”.

С понятието "климатична система" определяме съвкупността от атмосферата, хидросферата, биосферата и геосферата и тяхното взаимодействие. "Изменение на климата" е изменение на климата, пряко или непряко свързано с човешка дейност, което променя състава на глобалната атмосфера и което се явява в допълнение към естественото вариране на климата, наблюдавано за сравними периоди от време. "Неблагоприятни последици от изменение на климата" са промените във физическата среда или флората и фауната в резултат от изменението на климата, които имат значителни вредни въздействия върху състава, устойчивостта или продуктивността на естествените и на управляваните екосистеми или върху функционирането на социално-икономическите системи, или върху човешкото здраве и благосъстояние. Изменението на климата е едно от най-сложните предизвикателства, пред което сме изправени днес, действащо отвъд административните граници и изискващо многостепенно ниво на международно сътрудничество за най-доброто използване на технологиите, натрупания опит и наличните средства.

На регионалните и местните власти се отрежда важна роля в подпомагането на национално ниво за постигане целите за намаляване на парниковите емисии и за смекчаване на антропогенните причини за изменението на климата.

Политиката на Европейския съюз

Бялата книга "Адаптиране към изменението на климата: към Европейска рамка за действие" на Европейската комисия (2009) определя рамката за намаляване на уязвимостта на ЕС към въздействията на измененията в климата. Този документ служи като отговор на необходимостта от изграждане на координиран стратегически подход към климатичните промени. Разликата в ефектите и в степента на климатични изменения от един регион до друг, показва, че повечето мерки за адаптация трябва да бъдат приети на национално, регионално или местно ниво. Освен това, те трябва да бъдат подкрепени от общата рамка на интегрирани и координирани действия на международно ниво. Стратегията, която се насърчава от Бялата книга за ЕК, се основава на координацията на регионалните мерки за адаптиране към изменението на климата, които са приети в различни сектори на обществото и между държавите-членки. Целта на рамковата стратегия на ЕС за адаптация е да се увеличи устойчивостта на ЕС към въздействията от изменението на климата.

Регионални приоритети за адаптиране към изменението на климата

Следвайки международните насоки и националните изисквания, някои регионални власти в ЕС са предприели инициатива за действие, така че да решават въпросите за адаптиране към променящия се климат. Иновативните действия обаче са нещо повече от координиране на проекти, разпространение на резултати и формиране на съюзи. Те се осъществяват чрез градовете и местните власти така, че държавите-

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

членки да могат да постигнат своите национални цели за адаптиране и смекчаване. Поради тази причина, местните и регионалните власти трябва да реализират пълния си потенциал при адаптиране към промяната на климатичните условия и да приемат иновативни техники, които са разработени чрез кратки изследвания на въздействието на изменението на климата и са съобразени с техния собствен капацитет за адаптация.

Стратегии за адаптиране към изменението на климата

Адаптирането към изменението на климата може да бъде насочено или към намаляване на потенциалните въздействия на последиците от климатичните промени върху природните и човешките системи и общата уязвимост, или към увеличаване на способността им за адаптация. По отношение на политиките, свързани с изменението на климата, има различни видове адаптация: изпреварваща, автономна, както и планирана адаптация. Изпреварваща адаптация се извършва още преди последиците от климатичните промени да бъдат забелязани, докато автономната адаптация не представлява съзнателен отговор на климатичните стимули, но е предизвикана от екологични промени в природните системи, както и от промени на пазара или в благосъстоянието на човешките системи. За разлика от първите два подхода, планираната адаптация е резултат на съзнателно политическо решение, основано на повишаване на осведомеността за това, че условията са се променили или са на път да се променят и че са необходими действия, за да се възстанови, поддържа, или постигне желаното състояние.

Възможни мерки и действия

В рамките на съществуващите институции е необходима значителна трансформационна и културна промяна. Мерките, с които се стреми да се намали или обезсили отрицателното въздействие, зависят от степента на промяна на техните функции. За да се осигури широка адаптация към промените в климата, извън капацитета, който регионалните и местни власти имат, е задължително да се подчертае повишеният адаптивен потенциал на други ключови участници: централната власт, местната администрация, частния бизнес и неправителствените организации, както и широката общественост.

Държавната политика по ограничаване изменението на климата в България се интегрира в съответните секторни и интегрирани политики в областта на транспорта, енергетиката, строителството, селското и горското стопанство, туризма, промишлеността, регионалното развитие, здравеопазването и опазването на културното наследство, образование и наука, финанси и управление на европейски средства, труд и социална политика, отбрана, вътрешни и външни работи.

Насоки за адаптиране на регионите към въздействието на климатичните промени

Анализът на стратегическите документи за регионално и местно развитие в България и по-конкретно, регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2021-2027 г., извежда на преден план няколко основни приоритета, свързани с опазването на околната среда и адаптирането към последиците от климатичните промени на регионално и местно ниво, които могат да се обобщят по следния начин:

- **Спиране загубата на биологично разнообразие** - през последните десетилетия се наблюдава масово и ускорено изчезване на видове, екосистеми и природни местообитания, което до голяма степен е свързано с човешката дейност. Загубата на биологично

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

разнообразие се дължи на урбанизацията и унищожаването на природни местообитания, замърсяването, климатичните промени и др. Загубата на биоразнообразието и свързаните с него екосистемни функции/услуги влошава качеството на живот и застрашава бъдещето ни. Процесът може да бъде спряен чрез планиране и реализиране на целенасочени мерки за устойчиво управление на защитени територии (мрежата Натура 2000), възстановяване на увредени местообитания или екосистеми и свързаните с тях услуги, намаляване разпокъсаността на местообитанията и възстановяване на екокоридори, намаляване на замърсяването, опазване на конкретни видове и др.;

- **Адаптиране към промените в климата и ефективно използване на ресурсите** - водеща цел на Стратегията „Европа 2027“ е постигане на целите „20/20/20“ по отношение на климата/енергията: емисиите на въглероден диоксид трябва да намалят поне с 20%, в сравнение с нивата от 90-те години или с 30%, при наличието на подходящи условия; делът на възобновяемите енергийни източници в крайното ни енергийно потребление трябва да нарасне до 20%, а енергийната ни ефективност - с 20%. Регионите играят много важна роля в прехода към нисковъглеродна икономика. Чрез взаимната отговорност за различни елементи на нашата околна среда, като обществени сгради, социални жилища, обществен транспорт, териториално планиране и защита на селските райони, регионите могат да допринесат за намаляване на емисиите на парникови газове и за адаптация към неблагоприятните ефекти от изменението на климата;

- **Борба с ерозията и опустиняването** – ерозионната дейност е един от най-неблагоприятните природни процеси, водещи до деградация на почвите и опустиняване. Процесът на ерозия е свързан с комплекс от природни фактори и антропогенното въздействие (урбанизация, интензивно селско стопанство и обезлесяване), който е обратим и може да бъде регулиран посредством прилагането на адекватни политики и мерки за устойчиво управление на земите;

- **Подобряване качеството на живот** - опазването на околната среда е пряко свързано с повишаване качеството на живот за хората. Това може да бъде постигнато чрез инициативи за намаляване на замърсяването на околната среда (атмосфера, води и почви) от индустриалната дейност, транспорта и бита; въвеждането на зелени технологии, подобряване управлението на отпадъците, и отпадните води, рационализиране консумацията на питейните води, повишаване на ефективността на използване на ресурсите.

Очертаването на устойчив и щадящ околната среда растеж на регионално ниво е в ръцете на регионалните и местни власти, които са призовани не само да предоставят точна информация и да определят приоритети, но също и да прилагат иновативни дейности, да координират своите действия с широк кръг партньори и заинтересовани страни, включително и чрез трансгранично сътрудничество.

Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Оценката на изпълнението на ПИР на Община Драгоман 2021-2027 г. ще се базира на следните качествени критерии:

- Доколко са мобилизирани и оползотворени конкурентните предимства на общината, както и собствения потенциал на съставните му села;
- Доколко е подобрен жизнения стандарт в изостаналите периферни села (за постигане на социално сближаване);
- Доколко ефективно е сътрудничеството с останалите общини и региони в развитие на транспортна, екологична и бизнес инфраструктура (за постигане на пространствено сближаване);

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- Доколко адекватен е институционалният капацитет за провеждане на общинската политика с осезателни планирани резултати;
- Интегриране на глобалните екологични цели в процеса на общинското и устройствено планиране;

Така формулираните критерии са свързани с отчитането на общи количествени индикатори (индикаторите към Европа 2027 и синтезиран пакет от макроикономически критерии), върху които ще се базира системата за наблюдение и оценка в общината през следващия планов период. За тези индикатори са посочени изходни и целеви стойности, чрез които ще се наблюдава и измерва постигането на целите.

Наблюдението и оценката на изпълнението на ПИРО Драгоман по отделните приоритети, ще се осъществява по следния пакет от примерни индикатори:

ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	ЦЕЛ 2027
1. Техническата инфраструктура	
Население с подобрен транспортен достъп (%)	10%
Рехабилитирана / реконструирана пътна мрежа IV клас (км)	20
Рехабилитирани / реконструирани улици (км)	30,5
Население, свързано към ПСОВ	40%
Разширена и реконструирана ВиК мрежа (км)	10
Население, обслужвано от общината по системата за управление на отпадъците (% от населението обхванато от сметосъбиране)	98%
Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по ПРСР(бр.)	10
Изграждане на съоръжения за компостиране на биоразградими отпадъци	1
2. Опазване и подобряване на състоянието на околната среда	
Почистени корита на реки (км)	10
Изградени нови канавки (км)	10
Мероприятия по опазване на биоразнообразието (бр.)	10
Създадени/обновени зелени площи (%)	10%
Залесени територии (декари)	10
3. Туризъм	
Изградени нови туристически екопътеки (бр.)	2
Брой модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата (бр.)	2

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

4. Социални услуги, социална защита и интеграция на малцинствата /равнопоставеност	
Население, облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура (% от общото население)	25%
Брой рехабилитирани здравни и образователни заведения (бр.)	2
Обновен жилищен фонд за хора в неравностойно положение(%)	10%
5. Адм. капацитет и сътрудничество	
Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове (бр.)	3
Брой проекти по програми за ТГС	2
Служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие (%)	10
Брой новосъздадени ПЧП	1

Част VIII. Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗРР.

Наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на община Драгоман е задача на Общинския съвет на община Драгоман и на кмета на общината. Работна група за наблюдение на плана ще наблюдава и контролира изпълнението на ПИРО Драгоман 2021-2027г.. Тя ще включва представители на общинския съвет и експерти от състава на общинската администрация, като организацията и функционирането ѝ ще се регламентира с решение на Общинския съвет.

Групата за наблюдение:

- Разглежда и предлага за утвърждаване на индикаторите за наблюдение на степента на изпълнение на плана. В правомощията на съвета е той да утвърди по предложение на кмета на общината изготвеното предложение от групата, като съответно определя техния конкретен набор и стойностите им;
- Периодично извършва преглед на постигнатия напредък и докладва на ръководството на общината състоянието и възможните мерки;
- Обсъжда резултатите и степента на достигане на целите и приоритетите, изготвя отчет за постигнатите резултати;
- Разглежда резултатите от междинната оценка, ако такава е възложена, и прави предложение пред ръководството на общината за предприемане на необходимите действия;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- Ежегодно изготвя доклад за изпълнението, като предлага мерки за промяна, ако това е наложително. Докладът и мерките се предлагат на кмета за последващо внасяне и разглеждане от съвета;
- Прави предложения за усъвършенстване на плана, както и за преразпределяне на средствата по мерките, програмите и проектите.
- В рамките на дейността си, Групата за наблюдение изготвя регулярни или конкретни отчети, които предоставя на съвета и кмета на общината. В отчетите се оценява и прогресът при реализацията на плана и изпълнението на индикаторите.

Важен момент при организацията на мониторинга е определянето на неговите водещите компоненти. Най-общо тук се включва:

- Определяне на индикаторите за измерване степента на изпълнение на плана;
- Създаване на механизъм за измерване и проследяване на водещите параметри;
- Избор и адаптиране на механизми за сравнение и оценка на резултатите;
- Оценка на резултатите и предприемане на корекции при значими отклонения.

Друг важен момент в осъществяването на текущият контрол по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО е процесът на оценяване. Оценките са структуроопределящ елемент на изпълнението на програмния документ и ориентир за правилността на провежданата местната политика на развитие. За ПИРО, в зависимост от времевия хоризонт на действие на плана (2021-2027 г.), се формират три вида оценки в съответствие с изискванията на закона:

Предварителна оценка - Тази оценка на плана е извършена при изготвянето му.

Междинна оценка - Тази оценка ще се извърши в средата на периода на действие на ПИРО. В рамките на тази оценка следва да се оценят обобщените резултати от изпълнението му, като се прави и преглед на степента на достигане на формулираните цели, приоритети и мерки и се отчетат възникнали положителни или отрицателни отклонения. Оценката следва да завърши с конкретен анализ, въз основа на който да се предвиди съответната реакция. Това реално може да послужи и като начало на евентуално усъвършенстване и актуализация на плана.

Последващата оценка, която ще се извърши една година след приключване срока на действие на плана и ще включва:

- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните мерки, инструменти и ресурси за изпълнението на плана;
- Оценка на общото въздействие върху социално-икономическата обстановка в общината;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

- Анализ на факторите при изпълнението на ПИРО;
- Оценка на степента на постигане на приоритетите и мерките и устойчивост на резултатите;
- Изводи, относно същността и начина на прилагане на съответния план за интегрираноразвитие, както и на резултатите от осъществените мерки.

Обикновено оценките могат да се осъществяват от групата за наблюдение, но е възможно те да се извършват от независим експерт. Наблюдението и оценката ще проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно ще отчитат и физическия прогрес върху територията на общината (настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции). Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

Посочен набор от количествени и качествени индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на плана, който отговаря на следните изисквания: стремеж към количествено представени индикатори, т.е. измерими, систематизирани, стандартизирани с изискванията на Евростат, съпоставими, както и такива, които да се допълват от системата от данни, която да осигурява периодичното им набиране и достъпност.

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той ще остане относително "твърд" в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав по отношение на мерките и проектите.

Приложение № 1

Програма за реализация на ПИРО община Драгоман за периода 2021-2027 г. описание на предвидените мерки и дейности

Дейност/проектна идея*	Кратко описание	Територия /зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
------------------------	-----------------	---	--------------------	-------------------------	--------------------	--

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Приоритет 1 - Техническа инфраструктура (Водопровод, канализация, общински пътища и улична мрежа);	Мярка 1 - Водопровод и канализация	Проект 1 - „Реконструкция и рехабилитация на съществуваща водоснабдителна система и доизграждане на нова в гр. Драгоман, общ. Драгоман – I-ви етап“			3 271 444,94	ПУДООС		
		Проект 2 - „Реконструкция и рехабилитация на съществуващ водопровод на ул. „Хр. Ботев“ от о.т. 85 до о.т. 69 в гр. Драгоман, общ. Драгоман“						
		Проект 3 - „Реконструкция, рехабилитация и доизграждане на част от канализационната, водопроводната и уличната мрежа на гр. Драгоман, община Драгоман“						
		Проект 4 - „Допълнително водоснабдяване на селата Чорул и Владиславци от водоснабдителна група „Драгоман“						
		Проект 5 - „Водоснабдяване на гр. Драгоман от помпена станция „Матарица“						
		Проект 6 - „Реконструкция и рехабилитация на съществуваща водоснабдителна система и доизграждане на нова в гр. Драгоман, общ. Драгоман – II-ри етап“					Н/П	
		Проект 7 - Проучване и проектиране за водоснабдяването на с. Драгоил, с. Прекръсте и кв. Драгоман – гр. Драгоман, общ. Драгоман“					Н/П	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

		Проект 8 - Допълнително водохващане за с. Василевци и с. Цръклеви, общ. Драгоман					Н/П	
		Проект 9 - Строителство/реконструкция/рехабилитация на водоснабдителните и канализационни системи и съоръжения в следните села: Беренде, Беренде извор, Вишан, Габер, Горно село, Грълска падина, Долна невя, Долно ново село, Камбелевци, Летница, Липинци, Мало малово, Начево, Неделище, Ново бърдо, Табан, Цръклеви, Чеканец, Чепърлянци, Чуковезер и изграждане на допълнително водоснабдяване в с. Калотина.			по допустими стойности	ОП „Околна среда”		
	Мярка 2 - Общински пътища и улична мрежа	Проект 1 - "Реконструкция и рехабилитация на ул. "Хр. Ботев" в гр. Драгоман"			1 169 112,78	ПРСР с Договор № BG06RDNP00 1-7.001-0062-C01/ 30.05.2019г.	36	
		Проект 2 - "Реконструкция на ул. "Захари Стоянов между о.т. 131, 130, 153, 152а, 152 и 147 по регулационния план на гр. Драгоман"			259 425,00	МИГ - Сливница - Драгоман	36	
		Проект 3 - "Реконструкция на улици в с. Габер, общ. Драгоман"			1 537 068,42			
		Проект 4 - "Път IV –SF 03210 Несла-Вишан-Долно Ново село"			5 400 000,00	евр.програми		
		Проект 5 - "Път IV – SF 03201 Драгоман - Чуковезер – Камбелевци – Габер - Банята - "			1 800 000,00	евр. Програми		

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

		Проект 6 - Реконструкция и рехабилитация на улици.			съгласно КСС	общински бюджет		
		Проект 7 - Анализ на риска и прилагане на мерки за превенция и защита от свлачища			съгласно допустимите стойности	ОП Околна среда, Приоритет 4. Риск и изменение на климата		
		Проект 8 - Възстановителни работи по свлачища: с.Владиславци, с.Грълска падина, с. Вишан и с. Ново бърдо			съгласно допустимите ксс-та			
Приоритет 2 - Опазване на околната среда (въвеждане на разделно събиране на битови отпадъци, изграждане на екологична инфраструктура и въвеждане на енергоефективни мерки в общинските сгради);	Мярка 1 - Въвеждане на мерки за разделно събиране на битови отпадъци	Проект 1 - "Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци на територията на РСУО Костинброд"			17 399 308,80	ОПОС с Договор № Д-34-33/05.06.2018 г.	30	
		Проект 2 - "Поетапно въвеждане на разделно събитане на битови отпадъци по квартали в гр. Драгоман"					Н/П	
		Проект 3 - "Поставяне на контейнери за текстил на ключови точки в града"					Н/П	
	Мярка 2 - Екологична инфраструктура	Проект 1 - "Изграждане на модулна ПСОВ"					Н/П	
	Мярка 3 - Енергоефективни мерки	Проект 1 - "Въвеждане на енергоефективни мерки в общинските сгради на територията на община Драгоман"					Н/П	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

		Проект 4 - "Възстановяване на биологичното разнообразие на територията на общината, като се разработи план за действие за всички застрашени видове; изпълнение на дейности по възстановяване на унищожени или антропогенно повлияни местообитания; проучване на влиянието на инвазивни видове и реализация на дейности за ограничаване на тяхното негативно влияние"				ОП Околна среда, Приоритет 3. Биоразнообразие		
Приоритет 3 - Дейности в сферата на здравеопазването, образованието, социалните дейности и спорта;	Мярка 1 - Здравеопазване	Проект 1 - "Подобряване на базата за предоставяне на здравни услуги в гр. Драгоман, общ. Драгоман"					Н/П	
		Проект 2 - "Привличане на различни специалисти в сферата на здравеопазването и фармацията, с цел обезпечаване нуждите на жителите"						
	Мярка 2 - Образование	Проект 1 - "Изграждане и обзавеждане на физкултурен салон в СУ "Хр. Ботев" - УПИ I, кв.5, гр. Драгоман"			486 136,96	подмярка 7.2 от ДФЗ с Договор № BG06RDNP0 01-7.005-0006-C01/ 13.05.2019г.	36	
		Проект 2 - "Ремонт и реконструкция на ЦДГ "Радост" - гр. Драгоман, общ. Драгоман"					Н/П	
		Проект 3 -, „Меки“ мерки за извънкласни и извънучилищни дейности			съгласно допустимите стойности	ОП «Наука и образование за интелигентен растеж», Ос 2, 3, 4		

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

		Проект 4 - Изграждане на спортни съоръжения в детска ясла и детска градина			съгласно допустимите стойности	ОП «Наука и образование за интелигентен растеж», Ос 5: «Подобряване на материалната база в образователните институции»		
	Мярка 3 - Социални дейности	Проект 1 - Изграждане или подобряване материално-техническата база, обзавеждане, вертикална планировка и др. на центрове за социални услуги				ПРСР, Държавен бюджет	Н/П	
		Проект 2 - Разкриване на социална услуга: Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) - комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.				ОП «РПР» Държавен бюджет		
		Проект 3 - Реализиране на дейности за индивидуална грижа и подкрепа в домашна среда за самотноживеещи хора, хора с увреждания и др. Нуждаещи се (в обхвата на дейности „Социален асисент“, „Личен асистент“, „Домашен помощник“ и др.) с цел подобряване качеството на живот; активно социално включване и адекватна подкрепа на личността.						

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

		Проект 4 - Подобряване условията на живот в «Защитено жилище за възрастни хора с физически увреждания». - услуга в общността: комплекс от социални услуги, предоставяни на възрастни хора, които не могат сами да организират бита си.				ПРСР, Държавен бюджет		
	Мярка 4 - Спорт	Проект 1 - "Изграждане и оборудване на спортна инфраструктура в гр. Драгоман - игрище за баскетбол"			108 545,89			
		Проект 2 - "Игрище за хандбал с прилежащ терен и катерачна кула"			852 872,960			
Приоритет 4 - Облагородяване, възстановяване и опазване на публични пространства (площади, паркове, градини, детски площадки и зони за отдих);	Мярка 1 - Площади	Проект 1 - "Централен площад "Съединение" на гр. Драгоман"			1 006 869,900			
		Проект 2 - "Зелени пространства в централна градска част, гр. Драгоман"			894 278,950			
	Мярка 2 - Паркове и градини	Проект 1 - "Реконструкция на градски парк, гр. Драгоман, общ. Драгоман"					Н/П	
	Мярка 3 - Детски площадки и зони за отдих	Проект 1 - "Изграждане на Street fitnes"					Н/П	
		Проект 2 - "Изграждане на детска площадка"					Н/П	
		Проект 3 - "Изграждане на зони за отдих в част от населените места"					Н/П	
	Мярка 1 - Култура	Проект 1 - "Изграждане на градска библиотека, включително къщички за книги на ключови места в общината"					Н/П	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

ценности (информираност и публичност за забележителности те, съхраняване на обекти НКЦ, облагородяване на зоните около тях, изграждане на туристическа инфраструктура и насърчаване на алтернативния туризъм)		Подкрепа за ремонтни и енергоефективни дейности и оборудване на сгради с местно културно значение – читалища в селата Габер, Калотина, Г. Малово, Несла и Ялботина			съгласно допустимите стойности по КСС	ПРСР		
	Мярка 2 - Опазване, поддържане и популяризиране на НКЦ	Проект 1 - "Монтиране на SMART табло в ТИЦ в гр. Драгоман, с нанесени всички културни ценности и забележителности на територията на общината, кратка информация за всяка една от тях, както и код за навигация за улеснение на туристите"					Н/П	
		Проект 2 - "Изработване на информационни табели за всяка една забележителност на територията на общината с кратка история на обекта, снимки и интересни факти"					Н/П	
	Мярка 3 - Туристическа инфраструктура	Проект 1 - "Изграждане на пешеходна инфраструктура за опознаване на екологичния ландшафт в "Драгоманско блато", общ. Драгоман"			707 951,000			
		Проект 2 - "Изграждане на екопътеки"					Н/П	
		Проект 3 - Реконструкция и ремонт на обществени сгради с местно историческо и културно значение и подобряване на прилежащите пространства, включително вертикална планировка			съгласно допустимите стойности по КСС	ПРСР		
Приоритет 6 - Дейности в сферата на управлението и административния капацитет, с цел	Мярка 1 - Подобряване на административните услуги	Проект 1 - "Въвеждане на електронно издаване на административни услуги"					Н/П	
		Проект 2 - "Създаване на база данни, поддържане на регистри и надлежно архивиране на документооборота"					Н/П	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

тяхното подобряване и развитие;	Мярка 2 - Повишаване на административния капацитет	Проект 1 - "Подобряване качеството на предлаганите услуги, чрез повишаване на административния капацитет"						Н/П	
---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	-----	--

* Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.

**Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната

Приложение № 1А Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Драгоман за периода 2021-2027 г.						
		Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)	Допълнителна информация
Приоритет 1 - Техническа инфраструктура (Водопровод, канализация,	Мярка 1 - Водопровод и канализация	Проект 1 - „Реконструкция и рехабилитация на съществуваща водоснабдителна система и доизграждане на нова в гр. Драгоман, общ. Драгоман – I-ви етап“	Готов Технически и проект		3 271 444,94	Кандидатстван през ПУДООС

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

общински пътища и улична мрежа);		Проект 2 - „Реконструкция и рехабилитация на съществуващ водопровод на ул. „Хр. Ботев“ от о.т. 85 до о.т. 69 в гр. Драгоман, общ. Драгоман“	В процес на проектиране			
		Проект 3 - „Реконструкция, рехабилитация и доизграждане на част от канализационната, водопроводната и уличната мрежа на гр. Драгоман, община Драгоман“	В процес на проектиране			
		Проект 4 - „Допълнително водоснабдяване на селата Чорул и Владиславци от водоснабдителна група „Драгоман“	В процес на проектиране			
		Проект 5 - „Водоснабдяване на гр. Драгоман от помпена станция „Матарица“	В процес на проектиране			
		Проект 6 - „Реконструкция и рехабилитация на съществуваща водоснабдителна система и доизграждане на нова в гр. Драгоман, общ. Драгоман – II-ри етап“	Идеен проект	Н/П		
		Проект 7 - Проучване и проектиране за водоснабдяването на с. Драгоил, с. Прекръсте и кв. Драгоман – гр. Драгоман, общ. Драгоман“	Идеен проект	Н/П		
		Проект 8 - Допълнително водохващане за с. Василевци и с. Цръклеви, общ. Драгоман“	Идеен проект	Н/П		

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Мярка 2 - Общински пътища и улична мрежа	Проект 9 - Строителство/реконструкция/рехабилитация на водоснабдителните и канализационни системи и съоръжения в следните села: Беренде, Беренде извор, Вишан, Габер, Горно село, Грълска падина, Долна невля, Долно ново село, Камбелевци, Летница, Липинци, Мало малово, Начево, Неделище, Ново бърдо, Табан, Цръклеви, Чеканец, Чепърлянци, Чуковезер и изграждане на допълнително водоснабдяване в с. Калотина.			по допустими стойности	ОП „Околна среда”
	Проект 1 - "Реконструкция и рехабилитация на ул. "Хр. Ботев" в гр. Драгоман"	Готов Технически и проект	36	1 169 112,78	Финансиран от ДФЗ по ППСР с Договор № BG06RDNP001-7.001-0062-C01/ 30.05.2019г.
	Проект 2 - "Реконструкция на ул. "Захари Стоянов между о.т. 131, 130, 153, 152а, 152 и 147 по регулационния план на гр. Драгоман"	Готов Технически и проект	36	259 425,00	Финансиран от МИГ - Сливница - Драгоман
	Проект 3 - "Реконструкция на улици в с. Габер, общ. Драгоман"	Готов Технически и проект		1 537 068,42	
	Проект 4 - "Път IV –SF 03210 Несла-Вишан-Долно Ново село"			5 400 000,00	евр.програми
	Проект 5 - "Път IV – SF 03201 Драгоман - Чуковезер – Камбелевци – Габер - Банята - "			1 800 000,00	евр. Програми
	Проект 6 - Реконструкция и рехабилитация на улици.			съгласно КСС	общински бюджет
	Проект 7 - Анализ на риска и прилагане на мерки за превенция и защита от свлачища			съгласно допустимите стойности	ОП Околна среда, Приоритет 4. Риск и изменение на климата

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

		Проект 8 - Възстановителни работи по свлачища: с.Владиславци, с.Грълска падина, с. Вишан и с. Ново бърдо			съгласно допустимите ксс-та	
Приоритет 2 - Опазване на околната среда (въвеждане на разделно събиране на битови отпадъци, изграждане на екологична инфраструктура и въвеждане на енергоефективни мерки в общинските сгради);	Мярка 1 - Въвеждане на мерки за разделно събиране на битови отпадъци	Проект 1 - "Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци на територията на РСУО Костинброд"	Проект в процес на изпълнение	30	17 399 308,80	Финансиран от МОСВ по ОПОС с Договор № Д-34-33/05.06.2018г.
		Проект 2 - "Поетапно въвеждане на разделно събиране на битови отпадъци по квартали в гр. Драгоман"	Идеен проект	Н/П		
		Проект 3 - "Поставяне на контейнери за текстил на ключови точки в града"	Идеен проект	Н/П		
	Мярка 2 - Екологична инфраструктура	Проект 1 - "Изграждане на модулна ПСОВ"	Идеен проект	Н/П		
	Мярка 3 - Енергоефективни мерки	Проект 1 - "Въвеждане на енергоефективни мерки в общинските сгради на територията на община Драгоман"	Идеен проект	Н/П		
	Мярка 4 - Биологично разнообразие	Проект 4 - "Възстановяване на биологичното разнообразие на територията на общината, като се разработи план за действие за всички застрашени видове; изпълнение на дейности по възстановяване на унищожени или антропогенно повлияни местообитания; проучване на влиянието на инвазивни видове и реализация на дейности за ограничаване на тяхното негативно влияние"				ОП Околна среда, Приоритет 3. Биоразнообразие

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Приоритет 3 - Дейности в сферата на здравеопазването, образованието, социалните дейности и спорта;	Мярка 1 - Здравеопазване	Проект 1 - "Подобряване на базата за предоставяне на здравни услуги в гр. Драгоман, общ. Драгоман"	Идеен проект	Н/П		
		Проект 2 - "Привличане на различни специалисти в сферата на здравеопазването и фармацията, с цел обезпечаване нуждите на жителите"				Постоянен процес
	Мярка 2 - Образование	Проект 1 - "Изграждане и обзавеждане на физкултурен салон в СУ "Хр. Ботев" - УПИ I, кв.5, гр. Драгоман"	Готов технически проект	36	486 136,96	Проектът е финансиран по подмярка 7.2 от ДФЗ с Договор № BG06RDNP001-7.005-0006-C01/13.05.2019г.
		Проект 2 - "Ремонт и реконструкция на ЦДГ "Радост" - гр. Драгоман, общ. Драгоман"	Идеен проект	Н/П		
		Проект 3 - „Меки“ мерки за извънкласни и извънучилищни дейности			съгласно допустимите стойности	ОП «Наука и образование за интелигентен растеж», Ос 2, 3, 4
		Проект 4 - Изграждане на спортни съоръжения в детска ясла и детска градина			съгласно допустимите стойности	ОП «Наука и образование за интелигентен растеж», Ос 5: «Подобряване на материалната база в образователните институции»
	Мярка 3 - Социални дейности	Проект 1 - Изграждане или подобряване материално-техническата база, обзавеждане, вертикална планировка и др. на центрове за социални услуги				ПРСР, Държавен бюджет

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

		Проект 2 - Разкриване на социална услуга: Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) - комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.				ОП «РПР» Държавен бюджет
		Проект 3 - Реализиране на дейности за индивидуална грижа и подкрепа в домашна среда за самотноживеещи хора, хора с увреждания и др. Нуждаещи се (в обхвата на дейности „Социален асисент“, „Личен асисент“, „Домашен помощник“ и др.) с цел подобряване качеството на живот; активно социално включване и адекватна подкрепа на личността.				
		Проект 4 - Подобряване условията на живот в «Защитено жилище за възрастни хора с физически увреждания». - услуга в общността: комплекс от социални услуги, предоставяни на възрастни хора, които не могат сами да организират бита си.				ПРСР, Държавен бюджет
	Мярка 4 - Спорт	Проект 1 - "Изграждане и оборудване на спортна инфраструктура в гр. Драгоман - игрище за баскетбол"	Готов Технически и проект		108 545,89	
		Проект 2 - "Игрище за хандбал с прилежащ терен и катерачна кула"	Готов Технически и проект		852 872,960	Сумата е само за СМР
Приоритет 4 - Облагородяване, възстановяване и	Мярка 1 - Площади	Проект 1 - "Централен площад "Съединение" на гр. Драгоман"	Готов Технически и проект		1 006 869,900	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

опазване на публични пространства (площади, паркове, градини, детски площадки и зони за отдих);		Проект 2 - "Зелени пространства в централна градска част, гр. Драгоман"	Готов Технически и проект		894 278,950	
	Мярка 2 - Паркове и градини	Проект 1 - "Реконструкция на градски парк, гр. Драгоман, общ. Драгоман"	Идеен проект	Н/П		
	Мярка 3 - Детски площадки и зони за отдих	Проект 1 - "Изграждане на Street fitness"	Идеен проект	Н/П		
		Проект 2 - "Изграждане на детска площадка"	Идеен проект	Н/П		
		Проект 3 - "Изграждане на зони за отдих в част от населените места"	Идеен проект	Н/П		
Приоритет 5 - Туризм, култура и културни ценности (информираност и публичност за забележителности те, съхраняване на обекти НКЦ, облагородяване на зоните около тях, изграждане на туристическа инфраструктура и насърчаване на алтернативния туризъм)	Мярка 1 - Култура	Проект 1 - "Изграждане на градска библиотека, включително къщички за книги на ключови места в общината"	Идеен проект	Н/П		
		Подкрепа за ремонтни и енергоефективни дейности и оборудване на сгради с местно културно значение – читалища в селата Габер, Калотина, Г. Малово, Несла и Ялботина			съгласно допустимите стойности по КСС	ПРСР
	Мярка 2 - Опазване, поддържане и популяризиране на НКЦ	Проект 1 - "Монтиране на SMART табло в ТИЦ в гр. Драгоман, с нанесени всички културни ценности и забележителности на територията на общината, кратка информация за всяка една от тях, както и код за навигация за улеснение на туристите"	Идеен проект	Н/П		
		Проект 2 - "Изработване на информационни табели за всяка една забележителност на територията на общината с кратка история на обекта, снимки и интересни факти"	Идеен проект	Н/П		

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

	Мярка 3 - Туристическа инфраструктура	Проект 1 - "Изграждане на пешеходна инфраструктура за опознаване на екологичния ландшафт в "Драгоманско блато", общ. Драгоман"	Готов Технически и проект		707 951,000	Сумата е само за СМР
		Проект 2 - "Изграждане на екопътеки"	Идеен проект	Н/П		
		Проект 3 - Реконструкция и ремонт на обществени сгради с местно историческо и културно значение и подобряване на прилежащите пространства, включително вертикална планировка			съгласно допустимите стойности по КСС	ПРСР
Приоритет 6 - Дейности в сферата на управлението и административния капацитет, с цел тяхното подобряване и развитие;	Мярка 1 - Подобряване на административните услуги	Проект 1 - "Въвеждане на електронно издаване на административни услуги"		Н/П		Поетапно въвеждане
		Проект 2 - "Създаване на база данни, поддържане на регистри и надлежно архивиране на документооборота"	Идеен проект	Н/П		Постоянен процес
	Мярка 2 - Повишаване на административния капацитет	Проект 1 - "Подобряване качеството на предлаганите услуги, чрез повишаване на административния капацитет"		Н/П		Постоянен процес
				Общ индикативен бюджет на всички проекти	34 893 016 лв.	

Общият индикативен бюджет на описаните проекти не е категоричен и подлежи на корекции, спрямо изискванията на отделните финансиращи органи и спрямо промяната в коефициента на единичните цени във времето.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРАГОМАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027г.

Индикативния списък с проекти подлежи на промяна, спрямо възможността за реализация на допълнителни проекти или невъзможността на реализиране на така изброените проекти, поради липса на финансиране или други фактори, налагащи тяхната промяна.

Проектите във фаза "Идеен проект" все още не са остойностени, поради което сумата не е нанесена.